WROCŁAWSKIE WIADOMOŚCI KOŚCIELNE

PISMO URZĘDOWE KURII ARCYBISKUPIEJ WROCŁAWSKIEJ

Rok XLII Wrocław, październik-grudzień 1989 r. Nr 4

I. AKTA EPISKOPATU POLSKI

54

LIST PASTERSKI EPISKOPATU POLSKI NA UROCZYSTOŚĆ MATKI BOŻEJ JASNOGÓRSKIEJ W 50 ROCZNICĘ WYBUCHU II WOJNY ŚWIATOWEJ

Umiłowani Bracia i Siostry,

W bieżącym roku przypada 50 rocznica wybuchu II wojny światowej. Pragniemy, aby stała się ona nie tylko wspomnieniem tragicznego wydarzenia męczeństwa milionów niewinnych ludzi, ale też refleksją nad podstawami pokoju, modlitwą o jego trwałość oraz posłaniem przebaczenia i braterstwa między narodami. Pokój bowiem zrodzić się może jedynie ze wspólnego wysiłku przemienionych ludzkich serc, wolnych od grzechu i jego społeczno-politycznych i ekonomicznych konsekwencji, złączonych w prawdzie i wspólnej modlitwie.

1. Zaślepione przez ideologie rządy w swojej pysze i bezbożności pchnęły własne narody i cały świat w odmęt wojny ludobójczej. W 1939 roku Polska jako pierwsza padła ofiarą haniebnych układów. Ten sam los spotkał także inne narody. Nie tylko Europa i Azja, ale prawie cały świat ociekał krwią niewinną. Żyją jeszcze ci, którzy pamiętają polską jesień sprzed 50 lat, kiedy to wbrew nadziei broniliśmy się przeciw najeźdźcom. Wielu bolało, że świat patrzył jakby bezczynnie na tragiczny rozbiór Polski oraz na niewolę i cierpienie narodów. Smutna jesień 1939 roku i następująca po niej wojna światowa winny być, pomimo upływu lat, dla wszystkich lekcją sumienia. Trzeba na nowo przemyśleć przyczyny i okrucieństwa tej wojny i zobaczyć do czego zdolny jest człowiek, którego pozbawiono Boga i w imię wyższości rasy czy też fałszywej ideologii kazano zabijać. Wojna pociągnęła za sobą nie tylko dziesiątki milionów ofiar w ludziach i ogromne wyniszczenie materialne. Podeptana została wszelka moralność, zachwiana wiara w dobroć człowieka i nadzieja w możliwość braterstwa między narodami. Podział świata na wrogie obozy, skłócenie przyjaznych ongiś ludów,

chęć odwetu za doznane krzywdy, rozdarte rodziny, to tylko niektóre skutki zawieruchy wojny. Dlatego cały świat woła o pokój.

2. Pokój w ustach człowieka wierzącego oznacza całość dóbr zbawienia, ład wewnętrzny i zewnętrzny, zgodę z Bogiem, z ludźmi i z samy sobą. „Nie będzie pokoju w powszechnej społeczności ludzkiej, jeżeli nie zakorzeni się on głęboko w sercu każdego człowieka", pisze Jan XXIII w encyklice „Pacem in terris" (n. 165). Pokój to nie tylko unikanie wojny, lecz budowanie zdrowego porządku w życiu rodzinnym, społecznym, narodowym i międzynarodowym. „Pokój jest pustym słowem, jeśli nie wiąże się ściśle z takim układem stosunków społecznych (...), który byłby oparty na prawdzie, zbudowany według nakazów sprawiedliwości i dopełniony miłością i urzeczywistniany w klimacie wolności" (n. 167).

Sobór Watykański II uczy: „...pokoju nigdy na zawsze nie da się zdobyć, lecz ciągle go trzeba budować (...) niezbędnie konieczna jest (więc) wola poszanowania innych ludzi i narodów oraz ich godności, jak też wytrwałe praktykowanie braterstwa" (Gaudium et spes, 78). Taka postawa sprzyja do pełnego rozwoju. Jest to „nowe imię pokoju" — jak mówi Paweł VI. „Nikt dziś nie wątpi, że rozwój oznacza to samo co pokój" (Populorum progressio, n. 87).

Ojciec Święty Jan Paweł II wskazuje na nowy element budowy pokoju: prawdę: „Prawda jest jego siłą. Jeśli nie odwołamy się do tej siły, wielorakie rachuby i deklaracje mogą nas straszliwie zawieść. Groza wojny przyszłości jest tak wielka, że nie wolno nam ryzykować żadnej nieprawdy, która — jeśli nawet bezpośrednio wojny nie wywołuje — jednak na różne sposoby toruje do niej drogę" (Przemówienie na Anioł Pański 1. I. 1980).

W encyklice „Sollicitudo rei socialis", wykłada ten Wielki Orędownik Pokoju, iż jest to „dobro niepodzielne: albo jest on udziałem wszystkich albo nikogo. Troska o taki pokój (...) domaga się ścisłego poszanowania sprawiedliwości i — w konsekwencji — równego podziału owoców prawdziwego rozwoju" (n. 26). Odczytując teksty Objawione i znaki czasu wskazuje też na solidarność jako drogę do pokoju, a zarazem do rozwoju. Pokój światowy bowiem nie jest do pomyślenia, jeżeli ludzie zań odpowiedzialni nie uznają, że współzależność sama w sobie wymaga przezwyciężenia polityki bloków, porzucenia wszelkiej formy imperializmu ekonomicznego, militarnego czy politycznego, a także przekształcenia wzajemnej nieufności we współpracę. Współpraca jest aktem właściwym solidarności między jednostkami i narodami. (...) Dzisiaj można z całą dokładnością i mocą (...) powiedzieć: „Opus solidarietatis pax, pokój owocem solidarności" (por. Sollicitudo rei socialis, n. 39).

Nie możemy zapomnieć jednak, że „pokój jest również owocem miłości", zarówno pokój wewnętrzny utrudzonego człowieka jak i pokój między narodami. „...Droga do pokoju prowadzi ostatecznie przez mi-

łość i dąży do stworzenia cywilizacji miłości" (por. Jan Paweł II, Dominum et Vivificantem, n. 67).

W tym duchu odczytujemy i chcielibyśmy zasłużyć na Chrystusowe błogosławieństwo: „Błogosławieni, którzy wprowadzają pokój, albowiem oni będą nazwani synami Bożymi" (Mt 5, 9).

3. Maryja, Matka Jezusa, jest pierwszą w której urzeczywistniało się w pełni błogosławieństwo pokoju. Wypowiadając słowo zgody na służbę Bogu (por. Łk 1, 38), wydała na świat Chrystusa Księcia Pokoju. Matka Wierna stała też mężnie pod krzyżem Syna, z bólem serca, ale z wielkim spokojem, gdyż wiedziała, że Jego Krew sprowadzi pokój na całe stworzenie. Dana jako Matka wszystkim ludziom trwała pośród Uczniów Jezusa oczekujących na Ducha Świętego — Dawcę pokoju (por. Dz 1, 14). Matka Chrystusa nieustannie towarzyszy Kościołowi w Jego walce ze złem, ze smokiem starodawnym i jego sługami, i jest Matką nadziei i portem ocalenia (por. Ap. 12). Dlatego też do Jej macierzyńskiej obecności odwołuje się Kościół, zwłaszcza w momentach szczególnie niebezpiecznych dla pokoju na świecie. Rozważając Jej macierzyństwo Jan Paweł II woła: „Chcielibyśmy rozciągnąć je na wszystkich ludzi, osłonić nim każdego człowieka i całą ludzkość przed wszelkim złem, gdyż nie ma niczego co bardziej zabezpieczałoby pokój niż ono" (Anioł Pański, 1. I. 1980).

4. Bogaci doświadczeniem naszych dziejów i świadomi opieki Bożej Rodzicielki, kierujemy do Was te słowa i prosimy o modlitwę, aby w naszej Ojczyźnie, w Europie i w całym świecie zwyciężyła prawda, sprawiedliwość, wolność i miłość. Niech Wasz wysiłek i układanie życia według tych zasad, podstaw trwałego pokoju, przyczynią się do utrwalenia dobra w świecie.

Zapraszamy do udziału w modlitwie na Jasnej Górze w dniu 26 sierpnia. Niech włączą się w nią zwłaszcza Pomocnicy Maryi Matki Kościoła, stowarzyszenia i ruchy apostolskie oraz wspólnoty modlitewne.

W Jasnogórskich Ślubach Narodu przyrzekaliśmy „usilnie pracować nad tym, aby w Ojczyźnie naszej wszystkie dzieci Narodu żyły w miłości i sprawiedliwości, w zgodzie i pokoju, aby wśród nas nie było nienawiści, przemocy i wyzysku". Te Śluby wciąż nas obowiązują i chcemy je na nowo podjąć, nie tylko na Jasnej Górze, ale w całej Polsce, w każdej parafii, wspólnocie wierzących i rodzinie chrześcijańskiej. Uroczystość Matki Bożej Jasnogórskiej niech zjednoczy nas w błagalnej modlitwie o pokój i ład Boży na ziemi.

5. W 50 rocznicę wybuchu II wojny światowej zgromadzą się w Warszawie przedstawiciele religii świata, aby we wspólnej modlitwie błagać Boga o pokój. Warszawa, stolica, która pierwsza padła ofiarą tej wojny, stanie się stolicą pokoju i braterskiego wysiłku ludzi dobrej woli. Modlitwa ta będzie kontynuowana 2 września na Jasnej Górze, a 3 września w Oświęcimiu — strasznej widowni męki narodów. Włą-

czamy się w tę wielką modlitwę nadziei i posłanie pokoju do całego świata.

W duchu zawierzania zwracamy się do Maryi, Królowej Pokoju, do Niej się uciekamy i wielkim głosem wołamy z Ojcem Świętym, Wielkim Orędownikiem Pokoju:

„Królowo Pokoju! Ratuj narody i ludy całego kontynentu, które w Tobie pokładają nadzieję. Wybaw je od wojny, nienawiści i przewrotów. Spraw, aby rządzący i rządzeni uczyli się żyć w pokoju, kierowali się sprawiedliwością i poszanowaniem praw każdego człowieka i w ten sposób utrwalali pokój" (Jan Paweł II, Guadelupa, 27. I. 1979).

Na życie w nadziei zbudowania trwałego pokoju udzielamy Wam błogosławieństwa.

Gorzów, dnia 16. VI. 1989 r.

55

SŁOWO PASTERZY POLSKI KATOLICKIEJ Z JASNEJ GÓRY
26 sierpnia 1989 roku

Bracia i Siostry!

1. Kończy się sierpień; miesiąc niezliczonych pielgrzymek jasnogórskich, wielbiących Boga przez Maryję. Od wielu lat jest to jakby nasze święte przymierze, o jakim mówi Prorok w słowach dzisiejszego święta: „Chodźcie, wstąpmy na Górę Pańską ... Chodźcie, ... postępujmy w światłości Pańskiej" (Iz 2, 3.5).

„Postępujmy w światłości Pańskiej" także w obecnym rozważaniu. Przekazujemy je jako Pasterze, a zarazem jako synowie Narodu, który jest naszym wspólnym dziedzictwem. Przekazujemy je trwając na klęczkach przed tronem Jasnogórskiej Pani.

2. Pięćdziesiąt lat temu w miesiącu sierpniu gromadziły się nad nami chmury, których grozy niepodobna było przewidzieć. Sprzymierzyło się dwóch mocarzy zła na Zachodzie i na Wschodzie, by nas zniszczyć. Mocarz zachodni postanowił unicestwić, na naszej ziemi, Naród Żydowski, a potem nas. Przygotowano najstraszliwszą z wojen, która zażądała milionowych ofiar z życia ludzi, kazała z przerażeniem oglądać na Zachodzie i na Wschodzie potworne obozy, zamieniła w gruzy i zgliszcza stolicę kraju.

Jak stało się możliwe, że Naród takie klęski przetrwał? — Odpowiedź jest jasna: nie zgasła w Narodzie nigdy Nadzieja. Nawet wróg rozeznał dokładnie światło idące z Jasnej Góry na cały kraj. Nawet wróg zrozumiał, że było to światło ocalenia.

Światło jasnogórskie, to Matka i Królowa Narodu, do której wołamy: „Nadziejo nasza"! Jej Syn Jezus Zmartwychwstały jest kamie-

niem węgielnym chrześcijańskiej nadziei. W Nim dokonało się zwycięstwo życia nad śmiercią, miłości nad nienawiścią i łaski nad grzechem.

3. Światło Nadziei jest ogromnie potrzebne także dziś, gdy już minęły długie lata od zakończenia wojny. Zamilkły wprawdzie od dawna działania wojenne, ale nie skończyły się udręki i klęski. Rozpoczęła się walka o tożsamość i podmiotowość ochrzczonego przed tysiącem lat Narodu. Do tych, którzy zginęli w czasie wojny — zabici jawnie lub skrycie — dołączyli ci, którzy zginęli na wojnie — raczej skrycie, i ci, którzy ponieśli ogromne ofiary, oraz ludzie, których dotknęły straszliwe krzywdy moralne, jakie nas dotąd gnębią, a są skierowane i przeciw Bogu, i przeciw człowiekowi. Te krzywdy, to zniewolenie człowieka, wbrew powtarzanym w dzisiejsze święto natchnionym słowom: „Nie jesteś już niewolnikiem lecz synem" (Gal 4, 7). Te krzywdy to ciągle rozpowszechniane wykroczenia przeciw Bogu miłości i życia; przeciw Bogu pokoju, jedności i zgody; przeciw Bogu prawdy i sprawiedliwości; przeciw Bogu, który dał człowiekowi prawo pracy i kazał mu się troszczyć o każdego ze swych braci i o całe nasze dobro wspólne.

4. Kończy się sierpień 50-lecia. Jesteśmy zmęczeni, ale nie załamani. Jesteśmy ubodzy, ale nie ograbieni z nadziei. Czy nie dostrzegamy jej nowych zapowiedzi na polskim horyzoncie? Czy nie dostrzegamy jej świateł w obecnym miesiącu sierpniu? Czy wydarzenia tego miesiąca nie są wynikiem odzyskiwanej suwerenności Narodu? — Przecież widzi to każdy.

Dochodzi do nas dziś wiadomość o nowym historycznym wydarzeniu: Przybywa do nas wysłany przez Ojca Świętego Nuncjusz Apostolski. Witamy go całym sercem. Witamy go z radością i z nadzieją.

Bogaty w znaki nadziei jest obecny sierpień: sierpień 50-lecia. Pomyślny rozwój tych wszystkich wydarzeń powierzamy modlitwie Narodu.

5. Pytania o nadzieję mają znaczenie doniosłe: decydują o naszej przyszłości. Oto słowa Ojca Świętego: „Przyszłość należy do tych, którzy mają motywy życia i nadziei".

Tracąc nadzieję odcinalibyśmy korzenie naszej teraźniejszości i naszej przyszłości. Trzeba nadzieję niecić w sobie i w innych. Tracąc nadzieję bylibyśmy niewdzięczni wobec Boga i Jego Matki, stale otaczającej nas swoją modlitwą. Wołamy więc słowami Psalmu dzisiejszego święta: „Rozważamy Boże, Twoją łaskawość" (Ps 48, 10). I wołamy: „Błogosławiona jesteś (Maryjo) przez Boga Najwyższego ... Twoja ufność nie zniknie aż na wieki" (Por. Jud. 13, 18-19). Twoja ufność jest z nami, Nadziejo nasza!

Gdy dziś po latach pięćdziesięciu, Naród jest bardzo zmęczony tylu klęskami, trzeba się mocno uchwycić Nadziei, która jest Bożym darem. Pod każdym krzyżem stoi Matka Jezusowa, tak jak stała na Golgocie pod krzyżem Zbawiciela świata. Zna nasze nieszczęścia, krzywdy,

bezmiar klęsk i cierpień i właśnie dlatego jest z nami. A będąc z nami mówi: „Czyńcie wszystko, co wam Jezus powie" (por. J 2, 5). I mówi też: Bądźcie jedno w tym Narodzie, do którego mam prawo; do którego ma prawo Jezus. To On woła: „Pokój wam!" (Łk 24, 26). To On modli się do Ojca, byście byli jedno: jedno z Bogiem i z każdym człowiekiem, zwłaszcza z człowiekiem najuboższym; jedno z każdym, kto jest najbiedniejszy, bo toczony przez rozkład moralny; jedno z każdą polską rodziną, bo przez nią idzie przyszłość Kościoła i Ojczyzny.

6. To jest, Bracia i Siostry, nasz program ocalenia: Program niezachwianej nadziei, opartej na Bogu i Jego Matce. Program znowuż potrzebny wśród przemian, które żądają ofiar, ale otwierają nowe horyzonty. Program oparty na nadziei, jaką budzą wydarzenia tegorocznego sierpnia.

„Chodźcie, Synowie i Córy Narodu, postępujmy w światłości Pana!"

Całemu Narodowi z Jasnej Góry Zwycięstwa przekazujemy serdeczne błogosławieństwo".

Kardynałowie, Arcybiskupi i Biskupi polscy

Jasna Góra, 26. VIII. 1989 r.

56

SŁOWO BISKUPÓW POLSKICH NA NIEDZIELĘ ŚRODKÓW SPOŁECZNEGO PRZEKAZU 17 września 1989 r.

1. Media masowe nazywane są w praktyce duszpasterskiej „środkami społecznego przekazu". Określenie to przypomina, że są one przede wszystkim środkami wzajemnej, międzyosobowej komunikacji, prowadzącymi do zadzierżgnięcia trwałych więzi wspólnotowych. Winny być przeto oddane do całkowitej dyspozycji społeczności, wśród której funkcjonują. A zatem nie wypełnią one należycie swojej misji, jeżeli stają się nośnikami elementów, które nie służą dobru społecznemu.

Zgodnie z decyzją Papieża Jana Pawła II, tegoroczna Niedziela Środków Społecznego Przekazu przeżywana jest pod hasłem: „Religia w środkach społecznego przekazu".

W swoim orędziu, wydanym z tej racji, Ojciec Święty podkreśla, że daje się powszechnie zauważyć wzrost zainteresowania sprawami religii ze strony mediów masowych. Papież stwierdza jednocześnie, że nie może to być obecność religii narzucona przez same media masowe, lecz powinna się ona stać konkretną odpowiedzią na żądania tej części społeczeństwa, która chciałaby widzieć w środkach przekazu jeszcze więcej miejsca dla informacji religijnej oraz dla różnorakich programów katolickich (Orędzie Papieża Jana Pawła II na Dzień Środków Społecznego Przekazu, p. 3). Wynika z tego, że systematyczna informacja religijna oraz odpowiednie programy powinny być przygotowy-

wane w oparciu o duchowe i moralne potrzeby społeczności, która korzysta aktualnie z mediów masowych.

2. O niektórych treściach emitowanych przez media masowe mówi się dziś z niepokojem i troską, że sprawy Boga i religii są w nich przemilczane. Odnosi się to zwłaszcza do radia i telewizji. W pewnych programach, na przykład ukazujących życie codzienne rodziny, nie mówi się o jej wierze, o praktykach religijnych, o jakimkolwiek ustosunkowaniu się do Boga; nie ma nawet zwykłego odniesienia do najważniejszych wartości i problemów, które aktualnie nurtują jednostkę i społeczeństwo.

Pomijamy tu sprawę fałszywego obrazu człowieka, rodziny czy większej społeczności, tworzonego poza Bogiem i religią. Zniekształcanie w ten sposób rzeczywistości staje się zwyczajną manipulacją, gdyż prowadzi u odbiorcy do nieprawdziwego obrazu świata. Środki społecznego przekazu, nazywane często „darem Bożym", winny doprowadzać do „braterskiej przyjaźni między ludźmi", aby wypełniać zbawczą wolę Boga. (Instrukcja duszpasterska „Zjednoczenie i postęp", p. 2). Przemilczanie Boga w niektórych przekazach masowych przekreśla w jakimś stopniu najszczytniejsze cele, jakie winny urzeczywistniać prasa, film, radio i telewizja.

3. Środki społecznego przekazu dla współczesnych społeczeństw są nie tylko źródłem informacji politycznych lub ekonomicznych, nie tylko dostarczają wrażeń przez wyświetlane filmy, ale mają być także miejscem, w którym słuchacze i widzowie znajdą potwierdzenie i umocnienie swoich postaw religijnych. Uwzględnienie treści religijnych w radio i telewizji jest doskonałym sprawdzianem wolności społecznej i poszanowania obywateli. Nie tylko wierzący, ale i wszyscy inni winni mieć możliwość zapoznania się z wartościami, jakie przeżywa wspólnota religijna.

Wiemy, że w wielu krajach istnieje zakaz ukazywania spraw religijnych w środkach społecznego przekazu. W innych — przebijają się one z wielkim trudem, pokonując uciążliwe bariery. A przecież dostęp Kościoła do tych środków nie jest jego przywilejem, lecz słusznym prawem. Społeczny charakter środków przekazu domaga się bowiem uwzględniania w nich życia wiary, działań misyjnych i charytatywnych Kościoła, a także pouczenia o przejawach patologii społecznej. Usilnie zachęcamy więc wiernych, aby powstające programy katolickie stały się w ich życiu pożyteczną pomocą w pracy nad pogłębianiem i poszerzaniem wiedzy religijnej, a także w skutecznym kształtowaniu postaw religijnych i moralnych.

Żywimy ponadto nadzieję, że nowe programy religijne w radio i telewizji przyczynią się do uaktywnienia ich odbiorców. Redakcja tych programów będzie zawsze wdzięczna za każdą przesłaną uwagę, propozycję czy pytanie. Należy bowiem uczynić wszystko, aby nowy przekaz treści religijnych stał się przekazem dwustronnym, a zatem skutecznie

uspołeczniającym wszystkich: zarówno tych, którzy podejmą pracę nad emisją programów, jak i tych, którzy będą ich stałymi adresatami.

Programy religijne w radio i telewizji traktować będziemy także jako możliwość kontynuowania katechezy ustawicznej, która winna obejmować całe życie chrześcjaniną. Papież Jan Paweł II wyraźnie postulował, aby dzięki środkom społecznego przekazu „dorośli mogli częściej uzupełniać przerwaną lub niewystarczającą katechezę, albo też odpowiednio dopełnić na wyższym poziomie nauczania to, czego się nauczyli w dzieciństwie, czy nawet tak wykształcić się w tej dziedzinie, by mogli pewniej pomagać innym". (Adhortacja apostolska o katechizacji w naszych czasach, p. 45).

Regularne programy katolickie w radio i telewizji zagwarantują w tych mediach stałą obecność Boga i religii, a tym samym obecność Kościoła. Należy wyrazić przekonanie, że będzie to obecność ze wszech miar pożyteczna nie tylko dla odbiorców katolickich. Poprzez swój udział w funkcjonowaniu radia i telewizji Kościół w Polsce pragnie jeszcze skuteczniej służyć całemu narodowi, spiesząc mu z pomocą w rozwiązywaniu duchowych i moralnych problemów, wynikających z niełatwej rzeczywistości.

4. Media masowe niosą w sobie szanse pełnego rozwoju osobowości. Niosą również różnorakie zagrożenia. Dlatego też oczekiwać należy ze strony wiernych pogłębienia takich postaw wobec prasy, filmu, radia i telewizji, jak stały krytycyzm, wrażliwość na przekazywanie prawdy, umiejętność dokonywania selekcji i twórcza aktywność w sytuacji, gdy emitowane treści uwłaczają Bogu, ignorują czy nawet ośmieszają zasady moralne, podważają prawdy wiary i lekceważą miłość. Słowem, gdy odbiorcy treści audiowizualnych spotykają się z elementami swoistej antykatechezy. Instrukcja duszpasterska „Zjednoczenie i postęp" zredagowana na polecenie II Soboru Watykańskiego przypomina, że w takich i podobnych sytuacjach wierni mają „prawo i obowiązek domagania się szybkiego i jasnego sprostowania fałszywych i przekręconych wiadomości, zgłaszania ewentualnych opuszczeń i wreszcie protestowania w wypadku, gdyby środki społecznego przekazu zdeformowały fakty, przedstawiały je w oderwaniu od kontekstu, przypisywały im większy ciężar gatunkowy, niż na to zasługują, lub pomniejszały niesłusznie ich znaczenie" (p. 41). Formowanie tych postaw staje się w obecnym czasie jednym z głównych zadań, stojących przed polskimi duszpasterzami.

Zaproponowany przez Ojca Świętego temat „Religia w środkach społecznego przekazu" jest nie tylko myślą przewodnią w duszpasterskim przeżywaniu dzisiejszej niedzieli. Stwarza on także okazję do przeprowadzenia rachunku sumienia. Wszyscy winniśmy sobie zadać pytanie, czy sprawy religii zajmują należne miejsce w funkcjonowaniu mediów masowych. Należne, to znaczy stosowne do wartości, jakie reprezentuje religia w życiu jednostki i społeczeństwa oraz proporcjonalne do liczby wiernych, którzy ją akceptują, wyznają i czynią drogo-

wskazem w życiu osobistym. Pytanie to powinni sobie dziś postawić odbiorcy środków społecznego przekazu, jak również ci wszyscy, którzy są twórcami i przekazicielami emitowanych treści.

Wszystkim, którzy niosą współodpowiedzialność za obecność religii w mediach masowych i tym samym przyczyniają się do skutecznej ewangelizacji świata, udzielamy pasterskiego błogosławieństwa.

Gościkowo-Paradyż, 17 czerwca 1989 r.

Podpisali: Kardynałowie, Arcybiskupi i Biskupi
zebrani na 235 Konferencji Plenarnej Episkopatu Polski

57

KOMISJA EPISKOPATU
d/s DUSZPASTERSTWA ROLNIKÓW

WSKAZANIA DUSZPASTERSKIE DLA KAPŁANÓW I WIERNYCH W SYTUACJI URYNKOWIENIA GOSPODARKI ROLNEJ

Biorąc pod uwagę moralne aspekty sytuacji społeczno-gospodarczej, w jakiej znalazła się ludność miast i wsi na skutek urynkowienia artykułów rolnych, w imieniu Komisji Episkopatu d/s Duszpasterstwa Rolników kieruję do kapłanów i wiernych następujące wskazania i sugestie:

1. Zachodzi ciągle potrzeba uświadomienia opini publicznej, że nie rolnicy ponoszą winę za wysokie ceny produktów rolnych, ale jest to rezultat błędnej polityki wobec wsi, której mieszkańcy długo musieli znosić wielorakie krzywdy i niesprawiedliwości aż doszło do tego, że koszta produkcji rolnej tak przewyższają ceny sprzedawanych przez rolników artykułów, iż czynią ich pracę zupełnie nieopłacalną.

2. Ugruntować należy przekonanie, że rolnicy nie uchylają się od wykonywania swoich zadań, gdyż traktują je jako swoje powołanie, ale chcą służyć Narodowi i gotowi są zwiększyć produkcję, jeśli przyjdzie im z pomocą przemysł, który ułatwi pracę, ogromnie utrudnioną przez odpływ młodych ludzi do miasta.

3. Wyludniona wieś stała się niemal pustynią kulturalną i woła o powrót do niej przedstawicieli różnych zawodów i poprawę jej statusu społecznego.

4. Budżet niejednej rodziny nakazywać będzie skrupulatne określanie wydatków, wyrzeczenie się nawet wielu rzeczy godziwych (nie mówiąc już o alkoholu i papierosach), skromne urządzanie przyjęć rodzinnych i okolicznościowych, poszanowanie bielizny i ubrań, dbałość o narzędzia, sprzęt i książki, cześć dla każdej okruszyny chleba, owoców i lekarstw — zarówno w wymiarze osobistym i rodzinnym, jak również publicznym i społecznym.

5. Należy dążyć do tego, by urynkowienie produktów rolnych nie

stało się powodem do antagonizmów między mieszkańcami miast i wsi, ale by było okazją do właściwego rozwiązania podstawowych problemów narodowej gospodarki. Lepszą przyszłość Narodu wykuwa się nie w walce klas, ale we współpracy wszystkich grup społecznych, okazujących sobie wzajemną pomoc i należyty szacunek. Trzeba bronić społeczeństwa przed skłóceniem i podziałem, a promować scalenie i wzajemne zrozumienie. Zarówno w mieście, jak i na wsi żyją ludzie potrzebujący pomocy, szczególnie emeryci i renciści. Mieszkają obok nas. Należy ich dostrzec i organizować dla nich pomoc. W sytuacji zagrożenia obowiązuje zasada, by wielkodusznie pomagać, a nie zamykać się przed podstawowymi potrzebami innych.

6. Wszyscy stajemy wobec sytuacji, w której zdawać będziemy egzamin z naszej wiary, kultury i człowieczeństwa. Niech nasze piękne cnoty narodowe ujawnią się dziś tak, jak w Powstaniu Warszawskim, czy w innych chlubnych okresach historii.

Przedstawiając powyższe wskazania i sugestie, Komisja Episkopatu d/s Duszpasterstwa Rolników apeluje o modlitwę, by władzy nie brakło mądrości, a Narodowi zrozumienia, cierpliwości i godnej postawy w okresie kryzysu i wyrzeczeń.

Bp Roman Andrzejewski
Przewodniczący Komisji Episkopatu
d/s Duszpasterstwa Rolników

Włocławek, dnia 31 lipca 1989 r.

II. AKTA METROPOLITY WROCŁAWSKIEGO

58

HENRYK KARDYNAŁ GULBINOWICZ
ARCYBISKUP METROPOLITA WROCŁAWSKI

SŁOWO PASTERSKIE METROPOLITY WROCŁAWSKIEGO NA ROZPOCZĘCIE NOWEGO ROKU SZKOLNEGO

Umiłowana młodzieży Dolnego Śląska,

Rozpoczęliście nowy rok szkolny i katechetyczny 1989/90. Mam nadzieję, że rozpoczęliście go po chrześcijańsku: tzn. dobrze odprawioną spowiedzią i udziałem we Mszy świętej. Taki jest przecież nasz polski zwyczaj, który wyrasta ze zrozumienia, iż to co ważne trzeba rozpocząć z Bogiem. A rozpoczęty rok szkolny i katechetyczny jest okresem ważnym. Macie przecież rozwijać swoje człowieczeństwo przez zdobywanie nowych wiadomości potrzebnych w życiu. Macie kształtować swój cha-

rakter i rozwijać życie chrześcijańskie, by stawać się coraz bardziej świadomymi członkami społeczeństwa i Kościoła.

Do wysiłku nad rozwojem człowieczeństwa wzywa, szczególnie Was młodych, obecna trudna sytuacja naszego kraju. Jesteście Polsce bardzo potrzebni. Przypomnijcie sobie, jak młodzi Polacy śpieszyli z pomocą Ojczyźnie, gdy 50 lat temu wrogowie najechali nasz kraj. Wielę dziewcząt i chłopców oddało za Polskę swoje młode życie. Było to widoczne zwłaszcza podczas Powstania Warszawskiego, którego 45-lecie wybuchu wspominaliśmy 1 sierpnia br. Dzisiaj też Ojczyzna wymaga od Was pomocy i ma prawo liczyć na Was. Polska potrzebuje w obecnym okresie ludzi mądrych, ludzi, którzy będą bronić prawdy, którzy włączą się w nurt budowania jej przyszłości i w oparciu o chrześcijańskie zasady mówiące o godności człowieka i o przykazaniu miłości. Każdy z nas ma dziś szczególnie wiele do zrobienia i nikt nie powinien zajmować się tylko swoimi osobistymi sprawami. Jesteśmy członkami polskiego narodu, członkami obecnego w tym narodzie Chrystusowego Kościoła i każdy z nas jest zobowiązany, by w tym narodzie zwyciężać zło i budować dobro.

Na tej drodze nieustannie wspomaga nas Maryja — wzór miłości Chrystusa i ludzi, Wspomożycielka Wiernych.

Serce moje jest pełne radości, że tak wielka liczba wiernych, a zwłaszcza młodzieży Dolnego Śląska dała wyraz swego głębokiego związku z Maryją podczas pieszej pielgrzymki na Jasną Górę. Dziękuję za to wszystkim tegorocznym pielgrzymom: kapłanom, siostrom zakonnym, ludziom starszym i małym dzieciom, ale także i Tobie, Ukochana Młodzieży. Swoją piękną modlitwą i godną postawą w czasie pielgrzymowania daliście i w tym roku budujące świadectwo wiary i miłości do Matki Najświętszej.

Z pewnością, Wy Młodzi, razem z całą Archidiecezją Wrocławską uczcicie także Matkę Najświętszą udziałem w uroczystym akcie koronacji słynącego łaskami Obrazu Matki Boskiej Zwycięskiej dnia 10 września br. Uczynicie to przybywając do Wrocławia na Ostrów Tumski, lub przynajmniej łącząc się duchowo w waszych parafiach z uroczystościami koronacyjnymi.

Ale zapewne, tak jak każdego roku, wielu z Was weźmie także udział w tradycyjnej pielgrzymce młodzieży do Wambierzyckiej Królowej Rodzin. Pielgrzymka ta odbędzie się w niedzielę 17 września. Uroczysta Msza święta rozpocznie się tego dnia o godz. 11.00. Liczymy szczególnie na liczny udział harcerzy, którzy zobowiązali się przygotować na ten dzień program słowno-muzyczny.

Pielgrzymka młodzieży Archidiecezji Wrocławskiej do Sanktuarium Wambierzyckiej Królowej Rodzin będzie jak zawsze pięknym aktem czci i miłości do Matki Najświętszej, a także wspólną modlitwą młodych serc, o opiekę Maryi nad Ojcem świętym i całym Kościołem, nad tymi, którzy szczerze dążą do poszanowania praw człowieka i narodu w naszej Ojczyźnie i w krajach naszych sąsiadów. Będzie także

gorącą prośbą, by Maryja wspomagała Was, polską młodzież, w rozpoczętym roku szkolnym, w nowym okresie pracy i rozwoju życia chrześcijańskiego.

Niech Wambierzycka Królowa Rodzin pomoże Wam w zachowaniu wierności w codziennej modlitwie, w dobrym uczestnictwie w niedzielnej Mszy świętej, w pilnym udziale w katechizacji i w całym trudzie kształtowania pięknego człowieczeństwa na wzór Jezusa Chrystusa.

Na Nowy rok szkolny i katechetyczny z serca błogosławię Tobie, Ukochana Młodzieży, nadziejo Kościoła i Narodu, Twoim rodzicom, katechetom, nauczycielom i wszystkim wychowawcom.

† Henryk Kardynał Gulbinowicz
Arcybiskup Metropolita Wrocławski

Wrocław, w uroczystość Wniebowzięcia NMP, 1989 r.

59

HENRYK KARDYNAŁ GULBINOWICZ
ARCYBISKUP METROPOLITA WROCŁAWSKI

SŁOWO PASTERSKIE NA 45 TYDZIEŃ MIŁOSIERDZIA

Umiłowani w Panu Archidiecezjanie.

Każdego roku, w pierwszych dniach października, organizujemy w Polsce Tydzień Miłosierdzia, związany zwykle z najpilniej odczuwanymi potrzebami. Określony termin Tygodnia Miłosierdzia i jego temat nie oznaczają jednak, że nasze miłosierdzie ma być ożywione tylko w tym czasie i obejmować jedynie wskazane potrzeby. Przecież zarówno miłość Boga nigdy nie ustaje, jak i miłosierdzie Boże trwa na wieki. Zaś członków ludu Bożego, ludzi ochrzczonych i ożywionych duchem wiary, rozpoznajemy po miłości wzajemnej, przez którą mamy naśladować nieustającą miłość Boga. Podobnie miłosierdzie, które jest owocem miłości społecznej, ma ogarniać stale wszystkie potrzeby naszego otoczenia.

Kościół święty w Ojczyźnie zaprasza nas, byśmy tegoroczny Tydzień Miłosierdzia, obejmujący czas od 1—7 października, przeżywali pod hasłem: „Solidarni w trosce o ubogich i cierpiących".

Pomni na słowa Chrystusa: „ubogich zawsze macie u siebie" (Mk 14, 1), pragniemy po Bożemu przyjąć tę bolesną prawdę życia codziennego.

Ubóstwo i niedola ludzka winny nas pobudzać do pracy nad ich pomniejszeniem. Gdy praca ta będzie podjęta z chrześcijańskiej miłości ku bliźnim, dokona jednocześnie nowego pomnożenia miłości. A miłość jest doskonałością, do której zachęca Chrystus: „Bądźcie więc wy doskonali, jak doskonały jest Ojciec wasz niebieski" (Mt 5, 48). Gdy jednak najofiarniejsza praca ludzka nie zdoła pokonać całej niedoli życia, trze-

ba jej zaradzić w inny sposób, naśladując Boże miłosierdzie: „Bądźcie miłosierni, jak Ojciec wasz jest miłosierny" (Łk 6, 36). Chrześcijańskie miłosierdzie, rodzące się z miłości do Boga i do bliźnich, jest szkołą braterskiego współżycia, przezwyciężaniem egoizmu, ciasnoty serca, skąpstwa, chciwości i innych grzechów, prowadzących do wielu wad i klęsk społecznych,

Wezwanie do miłosierdzia chrześcijańskiego, to zaproszenie do zwalczania w sobie tych wad, przez uczynki miłosierdzia, to skierowanie na drogę wyższej doskonałości, tak niezbędnej dla naszych czasów.

Tydzień Miłosierdzia, który dzisiaj rozpoczynamy, niech stanie się zatem dla nas nie tylko okazją złożenia ofiary pieniężnej i daru w naturze na rzecz ubogich naszych braci, ale niech będzie również obudzeniem gorliwości w zdobywaniu społecznych cnót chrześcijańskich, które mają odmienić i uszlachetnić współżycie wszystkich mieszkańców naszej Ojczyzny. W tym duchu przeżyjemy tegoroczny Tydzień Miłosierdzia. W tym również duchu będziemy się liczniej gromadzić na nabożeństwach różańcowych, aby — przez wstawiennictwo Matki Miłosierdzia wypraszać większą wrażliwość społeczną na potrzeby ubogich i cierpiących.

Z pasterskim błogosławieństwem.

† Henryk Kardynał Gulbinowicz
Arcybiskup Metropolita Wrocławski

Wrocław, w święto Narodzenia NMP, 1989 r.

60

HENRYK KARDYNAŁ GULBINOWICZ
ARCYBISKUP METROPOLITA WROCŁAWSKI

Wrocław, 20.06.1989 r.

DEKRET EREKCYJNY
parafii p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Wałbrzychu (Nowe Miasto) w dekanacie Wałbrzych-Południe

Na chwałę Boga Wszechmogącego oraz na pożytek Kościoła Świętego i dobra duchowego Ludu Bożego parafii p.w. Świętych Aniołów Stróżów w Wałbrzychu, w dekanacie Wałbrzych-Południe, zarządzamy i podajemy do wiadomości, co następuje:

§ 1

Ze względu na liczebność parafian parafii p.w. Świętych Aniołów Stróżów w Wałbrzychu i jej rozległość, mając na uwadze potrzeby

duszpasterskie wiernych, po dokładnym rozpatrzeniu sprawy i wysłuchaniu opinii Rady Kapłańskiej, na mocy kan. 515 K.P.K.

erygujemy

niniejszym rzymskokatolicką parafię p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Wałbrzychu (Nowe Miasto).

§ 2

Nowa parafia w Wałbrzychu, powstaje z podziału parafii pod wezwaniem Świętych Aniołów Stróżów w Wałbrzychu, z której wyłącza się następujące ulice: Asnyka, pl. Bieruta, Bogusławskiego — numery parzyste 8-30 (wydzielone z parafii św. Barbary), Chopina, Ciechocińską, Fredry, Harcerską, pl. Kostrzewy, Krynicką, Kubeckiego, Langera, Nałęczowską, Nowowiejską, Orzeszkowej, Paderewskiego, Pietrusińskiego, Prusa, Psie Pole, pl. Rewolucji Październikowej, Rymanowską, Samosierry, Solecką, Staszica, A. Struga, Świerczewskiego — numery parzyste: 42-98 (numery 78-98 wydzielone z parafii św. Barbary) oraz numery nieparzyste: 27-77 (numery 57-77 wydzielone z parafii św. Barbary), Truskawiecką, Ustroń, pl. Wojska Polskiego, Żegiestowską.

§ 3

Nową parafię przyłączamy do dekanatu Wałbrzych-Południe.

§ 4

Beneficjum proboszczowskie przy kościele pod wezwaniem Matki Bożej Nieustającej Pomocy w Wałbrzychu, które niniejszym erygujemy nie posiada żadnego majątku. Na utrzymanie beneficjata służyć będą ofiary wiernych za posługi duszpasterskie.

§ 5

Obowiązek utrzymania kościoła, budynków kościelnych i parafialnych, sprzętów plebańskich i kościelnych, sprawianie nowych potrzebnych przedmiotów do służby Bożej oraz utrzymanie personelu kościelnego spoczywa na parafii.

§ 6

Duszpasterza, któremu nadajemy tytuł proboszcza (parochus) powołuje zgodnie z przepisami Prawa Kanonicznego Biskup Diecezjalny Wrocławski.

§ 7

Proboszcz nowej parafii będzie się posługiwał urzędową pieczęcią z

napisem w otoku „Rzym.-Katol. parafia p.w. M.B. Nieustającej Pomocy w Wałbrzychu" i „Sigill. Eccl. paroecialis Rom.-Cath. BMV de Perpetuo Succursu in Wałbrzych".

§ 8

Dekret wchodzi w życie z dniem 27 czerwca 1989 r.

Tekst niniejszego dekretu należy opublikować w kościele parafialnym p.w. Św. Aniołów Stróżów i w kościele parafialnym p.w. M.B. Nieustającej Pomocy w Wałbrzychu, w najbliższą niedzielę po otrzymaniu.

Ks. Stanisław Pietraszko
Kanclerz Kurii

† Henryk Kardynał Gulbinowicz
Arcybiskup Metropolita Wrocławski

61

HENRYK KARDYNAŁ GULBINOWICZ
ARCYBISKUP METROPOLITA WROCŁAWSKI

Wrocław, 15.09.1989 r.

DEKRET EREKCYJNY
parafii p.w. św. Jana Bosko w Lubinie, w dekanacie Lubin

Na chwałę Boga Wszechmogącego oraz na pożytek Kościoła Świętego i dobra duchowego Ludu Bożego parafii p.w. Narodzenia NMP w Lubinie, w dekanacie Lubin, zarządzamy i podajemy do wiadomości, co następuje:

§ 1

Ze względu na liczebność parafii p.w. Narodzenia NMP w Lubinie i jej rozległość, mając na uwadze, potrzeby duszpasterskie wiernych, po dokładnym rozpatrzeniu sprawy i wysłuchaniu opinii Rady Kapłańskiej, na mocy kan. 515 K.P.K.

e r y g u j e m y

niniejszym rzymskokatolicką parafię pod wezwaniem św. Jana Bosko w Lubinie.

§ 2

Nowa parafia p.w. św. Jana Bosko w Lubinie, powstając z podziału parafii pod wezwaniem Narodzenia NMP w Lubinie, z której wyłącza się następujące ulice: Akacjowa, Brzozową, Dębową, Grabową, Jarzębi-

nową, Jaśminową, Jesionową, Jodłową, Leszczynową, 1 Maja, Modrzewiową, Olchową, Osiedlową, Osiedle Robotnicze, Topolową, Wierzbową, Wiśniową oraz Osiedle Ustronie V. Pozostała część parafii pozostaje przy kościele Narodzenia NMP.

§ 3

Nową parafię przyłączamy do dekanatu Lubin.

§ 4

Beneficjum proboszczowskie przy kościele pod wezwaniem św. Jana Bosko w Lubinie, które niniejszym erygujemy nie posiada żadnego majątku. Na utrzymanie beneficjata służyć będą ofiary wiernych na posługi duszpasterskie.

§ 5

Obowiązek utrzymania kościoła, budynków kościelnych i parafialnych, sprzętów plebańskich i kościelnych, sprawianie nowych potrzebnych przedmiotów do służby Bożej oraz utrzymanie personelu kościelnego spoczywa na parafii.

§ 6

Duszpasterza, któremu nadajemy tytuł proboszcza (parochus) powołuje zgodnie z przepisami Prawa Kanonicznego Biskup Diecezjalny Wrocławski.

§ 7

Proboszcz nowego kościoła parafialnego będzie się posługiwał urzędową pieczęcią z napisem w otoku: „Rzym.-Katol. Parafia p.w. św. Jana Bosko w Lubinie" i „Sigill. Eccl. Proecialis Rom.-Cath. S. Joannis Bosko in Lubin".

§ 8

Dekret wchodzi w życie z dniem 1 października 1989 r.

Tekst niniejszego dekretu należy opublikować w kościele parafialnym p.w. Narodzenia NMP, św. Jana Bosko, MB Częstochowskiej, Najświętszego Serca Pana Jezusa i św. Maksymiliana Kolbe w Lubinie w niedzielę 1 października 1989 r.

Ks. Stanisław Pietraszko
Kanclerz Kurii

† Henryk Kardynał Gulbinowicz
Arcybiskup Metropolita Wrocławski

62

KOMUNIKAT W SPRAWIE UBEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO KSIĘŻY I SIÓSTR W PARAFIACH

A. ZASADY

1. Ustawa z dnia 17 maja br. o ubezpieczeniu społecznym duchownych (Dz. U. Nr 29, poz. 156) obejmuje ubezpieczenie na wypadek choroby (lekarz, lekarstwa, pobyt w zakładach leczniczych i sanatoryjnych) i trwałej niezdolności do pracy (renta, emerytura).

2. Ubezpieczenie jest obowiązkowe dla wszystkich księży i osób zakonnych, które nie ukończyły przepisanego wieku (65 lat dla mężczyzny, 60 lat dla kobiety).

3. Przysługują także dodatki do emerytury i renty, zasiłek pielęgnacyjny, pogrzebowy itp.

4. Nie ubezpieczeni członkowie rodziny księdza (matka, ojciec, rodzeństwo niezdolne do pracy) otrzymują ubezpieczenie, jeżeli pozostają na utrzymaniu duchownego i zostali przez niego zgłoszeni w ankiecie ubezpieczeniowej.

5. Ww. ustawa nie dotyczy osób duchownych (księży, sióstr, braci zakonnych), które

a) pracują w instytucjach pozakościelnych lub w instytucjach kościelnych prowadzących działalność gospodarczą;

b) zostały już zgłoszone przez instytucje kościelne do ubezpieczenia jako pracownicy (w oparciu o umowę o pracę);

c) najpóźniej w dniu 30 czerwca 1989 r. nabyły prawo do emerytury lub renty inwalidzkiej. Dla tych osób należy wypełnić wniosek o emeryturę lub rentę i przedłożyć Kurii lub Władzy Prowincjalnej do zaopiniowania;

d) są kapelanami wojskowymi.

B. OBOWIĄZUJĄCY TRYB POSTĘPOWANIA UBEZPIECZENIOWEGO

1. Każdy ksiądz diecezjalny (proboszcz, wikary, rektor, rezydent) winien osobiście wypełnić ankietę w jednym egzemplarzu, dołączyć do niej jedno zdjęcie (dla książeczki ubezpieczeniowej) i przedstawić jak najwcześniej Kurii do potwierdzenia. Ponieważ zgłoszenia do ubezpieczenia winny być dostarczone do ZUS do końca września br., wypełnione ankiety należy przedstawić Kurii najpóźniej do 15.09.1989 r.

2. Księża zakonni (także pracujący w parafiach) lub siostry zakonne dotąd nie ubezpieczone wypełniają ankietę w Zarządzie Prowincji.

3. Ankiety (formularze) do ubezpieczenia dostarczą rejonowe ZUS Kurii, która przekaże je zaraz parafiom przez Księży Dziekanów.

4. Składki ubezpieczeniowe każdy duchowny diecezjalny uiszcza o s o b i ś c i e, przesyłając do siedziby rejonowej ZUS kwotę naliczoną według obowiązującej tabeli po otrzymaniu powiadomienia ZUS o przyjęciu wniosku do ubezpieczenia.

5. Wysokość składki ubezpieczeniowej na okres do 31.03.1990 r. oblicza się w oparciu o przeciętne miesięczne wynagrodzenie w gospodarce uspołecznionej za okres od 1.04.1988 do 31.03.1989 r., które wynosi 53.090 zł. Koeficjent (mnożnik) dla księży proboszczów wynosi 0,75; dla innych księży diecezjalnych i zakonnych 0,40; dla sióstr i braci zakonnych 0,30. Od otrzymanej kwoty osoby zobowiązane do celibatu opłacają 8% do ZUS. Składka księży nie będących proboszczami będzie więc wynosiła ok. 1.700,— zł, proboszczów ok. 3.900,— zł miesięcznie.

Ks. Dr Edward Górecki
Wicekanclerz Kurii

Wrocław, dnia 17 lipca 1989 r.

63

ODZNACZENIA

Mianowani prałatami

Ks. Roman Biskup, proboszcz parafii w Żórawinie; ks. Hubert Daniel, proboszcz parafii p.w. św. Wawrzyńca we Wrocławiu; ks. dr Roman Drozd, sekretarz Synodu; ks. Stanisław Rogalski, proboszcz parafii w Jaksonowie.

Mianowani kanonikami honorowymi Kapituły Wrocławskiej

Ks. Sylwester Abramowicz, Irwington (USA); ks. Carlo Gatti, di Forli (Italia).

Odznaczeni przywilejem RM

Ks. Jan Czornysz, emeryt; ks. Jan Duda, proboszcz parafii we Wleniu; ks. Stanisław Dudek, proboszcz parafii p.w. św. Henryka we Wrocławiu; ks. Witold Gliszczyński, proboszcz parafii w Miłoszycach; ks. Krzysztof Kilarski, RFN; ks. Tadeusz Korczyński, proboszcz parafii w Mąkoszycach; ks. Jan Kurcoń, proboszcz parafii w Przeczowie; ks. Eugeniusz Kuźmik, proboszcz parafii w Wołowie; ks. Julian Marut, proboszcz parafii w Wierzchowicach; ks. Kazimierz Młynarski, proboszcz parafii w Lubszy; ks. Augustyn Nazimek, proboszcz parafii p.w. św. Mikołaja w Świebodzicach; ks. Henryk Praga, proboszcz parafii p.w. Ducha Świętego w Bielawie; ks. Antoni Rudawski, proboszcz parafii p.w. św. Stanisława BM w Jelczu-Laskowicach; ks. Eugeniusz Sepko, proboszcz parafii w Długołęce; ks. Witold Sidor-Pidorski, proboszcz parafii p.w. św. Jana Chrzciciela w Zgorzelcu; ks. Marian Sob-

czyk, proboszcz parafii w Złotoryi; ks. Czesław Turowicz, proboszcz parafii w Januszkowicach; ks. Erwin Wieczorek, proboszcz parafii w Moczydlnicy Klasztornej; ks. Franciszek Witek, proboszcz parafii w Dziadowej Kłodzie.

Odznaczony przywilejem EC

Ks. Zbigniew Kondracki, proboszcz parafii w Cerekwicy.

64

NOMINACJE

Ks. Władysław Bochnak, proboszcz parafii p.w. Piotra i Pawła w Legnicy — dziekanem dekanatu Legnica Zachód; ks. Bonawentura Boryczka, proboszcz parafii w Kawicach — kapelanem SS Urszulanek w Bardzie Śl.; ks. mgr Janusz Czarny, duszpasterz akademicki — prefektem MWSD we Wrocławiu; ks. Jan Głuszczak, wikariusz parafii p.w. św. Bonifacego we Wrocławiu — rektorem samodzielnego ośrodka duszpasterskiego we Wrocławiu — Osiedle Różanka; ks. Zdzisław Graczyński, proboszcz parafii w Wielowsi — wicedziekanem dekanatu Ścinawa; ks. dr Andrzej Jagiełło, ojciec duchowny MWSD we Wrocławiu — archidiecezjalnym dyrektorem Straży Honorowej Najśw. Serca Pana Jezusa; ks. Henryk Jaśkiewicz, proboszcz parafii p.w. św. Piotra i Pawła w Świebodzicach — wicedziekanem dekanatu Świebodzice; ks. Alfons Jurkiewicz, proboszcz parafii w Smolcu — dziekanem dekanatu Kąty Wrocławskie; ks. Bolesław Kałuża, proboszcz parafii w Grodziszcze — wicedziekanem dekanatu Świdnica Zachód; ks. Stanisław Kałużny, proboszcz parafii w Pisarzowicach — wicedziekanem dekanatu Kamienna Góra Zachód; ks. Tadeusz Korczyński, proboszcz parafii w Mąkoszycach — wicedziekanem dekanatu Brzeg Północ; ks. Andrzej Kubiszyn, proboszcz parafii w Brożcu — wicedziekanem dekanatu Wiązów; ks. Marian Kujawski, wikariusz parafii p.w. Chrystusa Króla w Brzegu Dolnym — rektorem samodzielnego ośrodka duszpasterskiego w Goliszowie; ks. Czesław Lepak, proboszcz parafii w Żelaznie — wicedziekanem dekanatu Ołdrzychowice Kłodzkie; ks. Stanisław Majchrzak, proboszcz parafii w Jedlinie Zdroju — wicedziekanem dekanatu Głuszyca; ks. Franciszek Molski, wikariusz parafii p.w. św. Jana Apostoła we Wrocławiu Zakrzowie — rektorem samodzielnego ośrodka duszpasterskiego w Lubinie — Osiedle Ustronie; ks. Franciszek Molski, rektor samodzielnego ośrodka duszpasterskiego w Lubinie — Osiedle Ustronie — proboszczem parafii p.w. Narodzenia NMP w Lubinie; ks. Augustyn Nazimek, proboszcz parafii p.w. św. Mikołaja w Świebodzicach — dziekanem dekanatu Świebodzice; ks. dr Andrzej Nowicki — pomocniczym wizytatorem nauki religii; ks. dr Adam Ochał, wikariusz parafii katedralnej p.w. św. Jana Chrzciciela — sekretarzem PWT we

Wrocławiu; ks. dr Bolesław Orłowski, notariusz Sądu Duchownego — wiceoficjałem tamże; ks. Stanisław Orzechowski, wikariusz parafii p.w. św. Wawrzyńca we Wrocławiu — samodzielnym duszpasterzem akademickim przy parafii p.w. św. Wawrzyńca we Wrocławiu; ks. Stanisław Panewski, wikariusz parafii w Jaworze — rektorem samodzielnego ośrodka duszpasterskiego w Goliszowe; ks. Stanisław Panewski, rektor samodzielnego ośrodka duszpasterskiego w Goliszowie — proboszczem parafii w Tomaszowie Bolesławieckim; ks. Antoni Pańczyszyn TS, proboszcz parafii w Międzyborzu — wicedziekanem dekanatu Twardogóra; ks. Edward Pasionek, wikariusz parafii w Bolkowie — rektorem samodzielnego ośrodka duszpasterskiego w Jaworze — Osiedle Przyrzecze; ks. Zdzisław Pyszka, proboszcz parafii w Lubiążu — wicedziekanem dekanatu Malczyce; ks. Kazimierz Rącki, proboszcz parafii w Gościsławiu — wicedziekanem dekanatu Gościsław; ks. Krzysztof Rutkowski, proboszcz parafii w Piotrowicach — wicedziekanem dekanatu Kąty Wrocławskie; ks. Józef Strugarek, proboszcz parafii w Szczawnie Zdroju — archidiecezjalnym wizytatorem religii; ks. Józef Strugarek, proboszcz parafii w Szczawnie Zdroju — sędzią Sądu Duchownego; ks. Stanisław Szewczyk, proboszcz parafii w Święte — wicedziekanem dekanatu Środa Śl.; ks. Edmund Tkocz, proboszcz parafii w Ocicach — wicedziekanem dekanatu Bolesławiec Zachód; ks. Jan Tomczak, proboszcz parafii w Lubaniu-Uniegoszczu — wicedziękanem dekanatu Lubań Śl.; ks. Stanisław Woźniakiewicz, proboszcz parafii w Zbylutowie — wicedziekanem dekanatu Lubomierz.

65

NEOPREZBITERZY

Ks. Daniel Biszczanik, wikariuszem parafii w Wołowie; ks. Tomasz Błaszczyk, wikariuszem parafii w Złotym Stoku; ks. Adam Chąjbowicz, wikariuszem parafii p.w. św. Erazma i Pankracego w Jeleniej Górze; ks. Stanisław Chłopecki, wikariuszem parafii p.w. św. Stanisława BM w Świdnicy Śl.; ks. Stanisław Długowski, wikariuszem parafii p.w. Podwyższenia Krzyża św. w Brzegu; ks. Bogusław Drożdż, wikariuszem parafii w Chojnowie; ks. Mirosław Fabin, wikariuszem parafii w Żórawinie; ks. Marek Gałuszka, wikariuszem parafii p.w. św. Aniołów Stróżów w Wałbrzychu; ks. Jarosław Grabarek, wikariuszem parafii p.w. MB Szkaplerznej w Brzegu Dolnym; ks. Mariusz Jachimczak, wikariuszem parafii w Bolkowie; ks. Andrzej Jackiewicz, wikariuszem parafii p.w. św. Mikołaja w Brzegu; ks. Krzysztof Kowalczyk, wikariuszem parafii p.w. Chrystusa Króla w Bolesławcu Śl.; ks. Stanisław Kowalski, wikariuszem parafii p.w. św. Wojciecha w Jeleniej Górze; ks. Jacek Krasoń, wikariuszem parafii w Nowogrodźcu; ks. Krzysztof Krzyżanowski, wikariuszem parafii w Lubomierzu; ks. Stanisław Kulik, wikariu-

szem parafii p.w. św. Stanisława BM w Jelczu-Laskowicach; ks. Robert Marciniak, wikariuszem parafii w Namysłowie; ks. Józef Mardyła, wikariuszem parafii p.w. św. Anny w Ząbkowicach Śl.; ks. Jacek Olszewski, wikariuszem parafii p.w. MB Królowej Polski w Świdnicy Śl.; ks. Jarosław Piotrów, wikariuszem parafii w Namysłowie; ks. Konrad Polesiak, wikariuszem parafii w Jaworze; ks. Wiesław Rusin, wikariuszem parafii p.w. św. Bonifacego we Wrocławiu; ks. Krzysztof Słabicki, wikariuszem parafii p.w. Podwyższenia Krzyża św. w Wałbrzychu; ks. Adam Sobótka, wikariuszem parafii p.w. MB Królowej Polski w Świdnicy Śl.; ks. Konrad Szczepański, wikariuszem parafii w Mirsku; ks. Andrzej Tomko, wikariuszem parafii MB Królowej Polski w Świdnicy Śl.; ks. Wiesław Walendzik, wikariuszem parafii p.w. Podwyższenia Krzyża św. w Wałbrzychu.

66

ZMIANY WŚRÓD DUCHOWIEŃSTWA

Mianowani administratorami

Ks. Henryk Bielawski, po urlopie zdrowotnym — administratorem parafii w Witoszowie Dolnym; ks. Stanisław Chlibowski — administratorem parafii w Przewornie; ks. Edward Dudek, proboszcz parafii w Witoszowie Dolnym — administratorem parafii w Dziadowej Kłodzie; ks. Henryk Jaśkiewicz, proboszcz parafii w Jedlinie Zdroju — administratorem parafii p.w. św. Piotra i Pawła w Świebodzicach; ks. Józef Jużków, proboszcz parafii w Różance — administratorem parafii w Rosochatej; ks. Zygmunt Kokoszka, proboszcz parafii w Minkowicach Oławskich — administratorem parafii p.w. Królowej Różańca św. w Dzierżoniowie; ks. Czesław Krochmal, wikariusz parafii p.w. Wniebowzięcia NMP we Wrocławiu Ołtaszynie — administratorem parafii w Czerninie; ks. Ján Kubica CM — administratorem parafii p.w. św. Józefa Robotnika we Wrocławiu; ks. Michał Kuś, wikariusz parafii w Nowogrodźcu — administratorem parafii w Gwizdanowie; ks. Ryszard Laby SDS, wikariusz parafii w Wysokim Kościele — administratorem parafii tamże; ks. Marian Lewandowski, proboszcz parafii p.w. Królowej Różańca św. w Dzierżoniowie — administratorem parafii w Minkowicach Oławskich; ks. Stanisław Majchrzak, proboszcz parafii w Piszkowicach — administratorem parafii w Jedlinie Zdroju; ks. Stanisław Małysa, wikariusz parafii w Bystrzycy Kł. — administratorem parafii w Różance; ks. Franciszek Mucha, wikariusz parafii w Czerninie — administratorem parafii we Wleniu.

Mianowani proboszczami

Ks. Zbigniew Bielewicz, administrator parafii w Stobnie — proboszczem tamże; ks. Bronisław Błaszczuk, proboszcz parafii w Radwani-

cach — proboszczem parafii w Chomiąży; ks. Stanisław Boczoń, rektor samodzielnego ośrodka duszpasterskiego w Wałbrzychu — Osiedle Piaskowa Góra — proboszczem parafii w Zarębie; o. Euzebiusz Konstanty Ciaciek OFMConv., proboszcz parafii p.w. św. Jana Chrzciciela w Legnicy — proboszczem parafii w Kowarach; ks. Ryszard Cyman, administrator parafii w Kulinie — proboszczem tamże; ks. Jan Dochniak, administrator parafii w Lubomierzu — proboszczem tamże; ks. Leopold Fit, administrator parafii w Prusicach k/Złotoryi — proboszczem tamże; ks. Julian Głowacki, administrator parafii w Wałbrzychu Szczawienku — proboszczem tamże; o. Edward Goluch SS.CC — proboszczem parafii w Starej Łomnicy; ks. Zygmunt Gontarz, proboszcz parafii w Zarębie — proboszczem parafii w Kawicach; ks. Ludwik Graf TS — proboszczem parafii w Pakosławsku; ks. Ludwik Grudziński, wikariusz parafii w Piechowicach — proboszczem parafii w Radwanicach; ks. Stanisław Kaszowicz, administrator parafii p.w. NMP Królowej Polski w Głuszycy — proboszczem tamże; o. Stanisław Salezy Kucharski OFMConv., wikariusz parafii p.w. św. Karola Boromeusza we Wrocławiu — proboszczem parafii w Lwówku Śl.; ks. Kazimierz Marchaj, wikariusz parafii p.w. św. Aniołów Stróżów w Wałbrzychu — proboszczem parafii p.w. MB Nieustającej Pomocy w Wałbrzychu; ks. Stanisław Melnik, proboszcz parafii w Radochowie — proboszczem parafii w Piszkowicach; ks. Franciszek Molski, rektor samodzielnego ośrodka duszpasterskiego w Lubinie — Osiedle Ustronie — proboszczem parafii p.w. Narodzenia NMP w Lubinie; ks. Stanisław Moździerz SDS, wikariusz parafii w Dobroszycach — proboszczem w Siekierowicach; ks. Zbigniew Nowak, proboszcz parafii w Tomaszowie Bolesławieckim — proboszczem parafii w Barkowie; ks. Zdzisław Olszewski, proboszcz parafii w Barkowie — proboszczem parafii w Piechowicach; ks. Stanisław Owoc TJ — proboszczem parafii p.w. św. Ignacego Loyoli we Wrocławiu; o. Michał Włodzimierz Pado OFMConv., — proboszczem parafii p.w. św. Karola Boromeusza we Wrocławiu; o. Andrzej Pasiut OFMConv. — proboszczem parafii w Pieńsku; ks. Tadeusz Pater TS, proboszcz parafii p.w. Narodzenia NMP w Lubinie — proboszczem parafii p.w. św. Jana Bosko w Lubinie; ks. Tadeusz Przybysz, wikariusz parafii p.w. św. Stanisława BM w Jelczu-Laskowicach — proboszczem w Radochowie; o. Czesław Rączek OFMConv. — proboszczem parafii w Szklarskiej Porębie; ks. Władysław Strach, wikariusz parafii p.w. Wniebowzięcia NMP w Bielawie — proboszczem parafii w Warcie Bolesławieckiej; ks. Edward Szajda, administrator parafii w Lubnowie — proboszczem tamże; ks. Tadeusz Szopa, proboszcz parafii w Warcie Bolesławieckiej — proboszczem parafii w Gniechowicach; ks. Wojciech Tokarz, administrator parafii p.w. św. Bonifacego we Wrocławiu — proboszczem tamże; ks. Jan Walów, wikariusz parafii p.w. św. Stanisława BM w Świdnicy Śl. — proboszczem parafii w Ligocie Małej; ks. Romuald Warachim, administrator parafii w Lądku Zdroju — pro-

boszczem tamże; ks. Zdzisław Więcław, administrator parafii p.w. św. Jacka we Wrocławiu — proboszczem tamże; ks. Stanisław Włodarski, wikariusz parafii w Dankowicach — proboszczem parafii w Nowolesiu z/s w Białym Kościele; ks. Stefan Witczak, rektor samodzielnego ośrodka w Bolesławowie — proboszczem parafii w Nowym Gierałtowie; ks. Kazimierz Wojtoń, administrator parafii p.w. św. Franciszka w Świebodzicach — proboszczem tamże; o. Edward Wróbel OFMConv. — proboszczem parafii p.w. św. Jana Chrzciciela w Legnicy; ks. Zbigniew Zapaśnik, administrator parafii w Piskorzynie — proboszczem tamże; ks. Tadeusz Zaporowski TJ — proboszczem parafii p.w. Wniebowzięcia NMP w Kłodzku.

Przeniesieni wikariusze

Ks. Andrzej Augustyn z parafii p.w. Ducha Świętego w Boguszowie-Gorcach do parafii w Wiązowie; ks. Andrzej Bartos z parafii w Jedlinie Zdroju do parafii p.w. św. Jana Apostoła we Wrocławiu Zakrzowie; ks. Sławomir Białobrzeski z parafii p.w. św Jacka w Legnicy do parafii p.w. Trójcy Świętej we Wrocławiu; ks. Zbigniew Bortnik z parafii w Wołowie do parafii p.w. Józefa w Świdnicy Śl.; ks. Andrzej Buryła z parafii p.w. św. Józefa w Świdnicy Śl. do parafii BM Królowej Polski w Legnicy; ks. Stanisław Chomiak z parafii p.w. Podwyższenia Krzyża św. w Wałbrzychu do parafii p.w. św. Józefa w Świdnicy Śl.; ks. Ryszard Dąbrowski z parafii p.w. św. Stanisława BM w Jelczu-Laskowicach do parafii w Wiązowie; ks. Ryszard Dąbrowski z parafii w Wiązowie do parafii w Walimiu; ks. Kazimierz Dąbrowski z parafii w Wąsoszu do parafii p.w. św. Józefa w Świdnicy Śl.; ks. Dionizy Drelichowski z parafii p.w. św. Franciszka we Wrocławiu do parafii w Namysłowie; ks. Zbigniew Drobot z parafii w Olszynie do parafii p.w. św. Jacka w Legnicy; ks. Aleksander Drożdż z parafii p.w. św. Józefa w Świeradowie Zdroju do parafii p.w. św. Bonifacego we Wrocławiu; ks. Jacek Dziadkiewicz z parafii p.w. św. Jerzego w Wałbrzychu do parafii p.w. św. Erazma i Pankracego w Jeleniej Górze; ks. Jan Dziewulski z parafii p.w. MB Królowej Polski w Legnicy do parafii p.w. św. Józefa Oblubieńca NMP w Wałbrzychu; ks. Zbigniew Dyl z parafii w Lubomierzu do parafii p.w. Trójcy Świętej w Lubaniu Śl.; ks. Jan Gargasewicz z parafii w Wiązowie do parafii p.w. Ducha Świętego w Boguszowie-Gorcach; ks. Kazimierz Gębarowski z parafii p.w. Chrystusa Króla w Brzegu Dolnym do parafii p.w. Podwyższenia Krzyża św. w Jeleniej Górze; ks. Hieronim Hiczkiewicz z parafii p.w. św. Erazma i Pankracego w Jeleniej Górze do parafii p.w. MB Królowej Polski w Legnicy; ks. Marek Hula z parafii p.w. św. Bonifacego w Zgorzelcu do parafii św. Kazimierza we Wrocławiu; ks. Wiesław Karaś, wikariuszem parafii w Ścinawie; ks. Stanisław Karawan z parafii p.w. św. Piotra i Pawła w Oławie do parafii p.w. św. Jakuba we Wrocławiu Psim Polu; ks. Józef Kiciński z parafii w Wiązowie do parafii p.w. św. Antoniego w Pieszycach; ks. Jan Klinkowski

z parafii w Walimiu do parafii p.w. św. Elżbiety we Wrocławiu; ks. Tadeusz Kmieć z parafii p.w. św. Andrzeja we Wrocławiu Stabłowicach do parafii w Radkowie; ks. Ryszard Królikowski z parafii p.w. św. Józefa w Świdnicy Śl. do parafii p.w. Opatrzności Bożej we Wrocławiu Nowym Dworze; ks. Bronisław Kryłowski z parafii w Bożkowie do parafii p.w. Podwyższenia Krzyża św. w Kłodzku; ks. Kazimierz Korab, wikariuszem parafii p.w. św. Jerzego w Wałbrzychu; ks. Waldemar Kontek z parafii p.w. Wniebowzięcia NMP we Wrocławiu Ołtaszynie do parafii p.w. Opatrzności Bożej we Wrocławiu Nowym Dworze; ks. Jan Korczyński, proboszcz parafii w Ligocie Małej — praca duszpasterska w parafii p.w. św. Stanisława BM w Świdnicy; ks. Leszek Kowalski z parafii p.w. Podwyższenia Krzyża św. w Kłodzku do parafii p.w. św. Stanisława BM w Jelczu-Laskowicach; ks. Zenon Kowalski z parafii p.w. św. Maksymiliana Kolbe w Lubinie do parafii p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Bogatyni; ks. Marian Kujawski z parafii w Rokitkach do parafii p.w. Chrystusa Króla w Brzegu Dolnym; ks. Marek Kurzawa z parafi p.w. Opatrzności Bożej we Wrocławiu Nowym Dworze do parafii p.w. MB Królowej Polski w Legnicy; ks. Stanisław Kusik z parafii p.w. MB Królowej Polski w Legnicy do parafii p.w. św. Jerzego w Wałbrzychu; ks. Jan Kustasz z parafii MB Królowej Polski w Świdnicy Śl. do parafii p.w. MB Nieustającej Pomocy w Bolesławcu Śl.; ks. Edward Łupkowski z parafii p.w. MB Nieustającej Pomocy w Bolesławcu Śl. do parafii w Namysłowie; ks. Jan Marciniak z parafii p.w. św. Anny w Ząbkowicach Śl. do parafii p.w. św. Wawrzyńca we Wrocławiu Żernikach; ks. Franciszek Marmol z parafii w Ratowicach do parafii p.w. św. Mikołaja w Brzegu; ks. Piotr Mianowski z parafii p.w. Opatrzności Bożej we Wrocławiu Nowym Dworze do parafii p.w. Wniebowzięcia NMP we Wrocławiu Ołtaszynie; ks. Zdzisław Michalski z parafii w Mirsku do parafii w Bolkowie; ks. Jerzy Mikołajko z parafii w Ścinawie do parafii w Walimiu; ks. Jerzy Mikołajko z parafii w Walimiu do parafii p.w. Chrystusa Króla w Brzegu Dolnym; ks. Tadeusz Mirończuk z parafii w Namysłowie do parafii p.w. MB Nieustającej Pomocy w Bolesławcu Śl.; ks. Czesław Misiewicz z parafii w Ścinawie do parafii p.w. św. Bonifacego w Zgorzelcu; ks. Lech Nowak po urlopie naukowym — wikariuszem parafii p.w. Ducha Świętego we Wrocławiu; ks. Leonard Nowak z parafii p.w. św. Jerzego w Dzierżoniowie do parafii p.w. św. Mikołaja we Wrocławiu; ks. Andrzej Nicałek z parafii p.w. Podwyższenia Krzyża św. w Wałbrzychu do parafii w Stroniu Śl.; ks. Jarosław Olejnik z parafii p.w. św. Erazma i Pankracego w Jeleniej Górze do parafii p.w. św. Maksymiliana Kolbe we Wrocławiu; ks. Ryszard Peszko z parafii p.w. św. Jerzego w Wałbrzychu do parafii p.w. Chrystusa Króla w Brzegu Dolnym; ks. Marek Pięczykolan z parafii p.w. Ducha Świętego we Wrocławiu do parafii p.w. św. Maksymiliana Kolbe w Lubinie; ks. Zdzisław Pienio z parafii p.w. św. Bonifacego we Wrocławiu do parafii p.w.

św. Franciszka we Wrocławiu; ks. Zdzisław Pluta z parafii p.w. MB Nieustającej Pomocy w Bolesławcu Śl. do parafii p.w. Opatrzności Bożej we Wrocławiu Nowym Dworze; ks. Andrzej Płaza z parafii p.w. św. Jerzego w Wałbrzychu do parafii p.w. św. Andrzeja we Wrocławiu Stabłowicach; ks. Marek Połochajło z parafii p.w. św. Mikołaja w Brzegu do parafii p.w. św. Maksymiliana Kolbe w Lubinie; ks. Andrzej Raszpla z parafii w Żórawinie do parafii p.w. św. Jerzego w Wałbrzychu; ks. Jerzy Rusnak z parafii p.w. św. Maksymiliana Kolbe we Wrocławiu do parafii p.w. Wniebowzięcia NMP we Wrocławiu Ołtaszynie; ks. Jerzy Rząsowski z parafii p.w. św. Maksymiliana Kolbe w Lubinie do samodzielnego ośrodka duszpasterskiego w Wałbrzychu — Osiedle Nowe Miasto; ks. Stanisław Saryczew z parafii p.w. św. Józefa w Świdnicy Śl. do parafii p.w. św. Jerzego w Dzierżoniowie; ks. Krystian Sokal z parafii p.w. św. Aniołów Stróżów w Wałbrzychu do parafii w Legnickim Polu; ks. Wacław Strong, wikariuszem parafii p.w. św. Wawrzyńca we Wrocławiu; ks. Dariusz Strzelecki z parafii p.w. św. Wojciecha w Jeleniej Górze do parafii w Ścinawie; ks. Zdzisław Syposz z parafii w Stroniu Śl. do parafii p.w. św. Maksymiliana Kolbe we Wrocławiu; ks. Henryk Szeloch z parafii w Jaworzynie do parafii p.w. Wniebowzięcia NMP w Bielawie; ks. Krzysztof Szuwart z parafii p.w. Podwyższenia Krzyża św. w Jeleniej Górze do parafii w Oleśnicy Śl.; ks. Andrzej Szyc z parafii p.w. MB Królowej Polski w Świdnicy Śl. do parafii p.w. św. Elżbiety we Wrocławiu; ks. Piotr Śliwka z parafii p.w. św. Mikołaja w Nowej Rudzie do parafii p.w. św. Piotra i Pawła w Oławie; ks. Stanisław Śmiałek z parafii p.w. św. Kazimierza we Wrocławiu do parafii p.w. Stanisława i Doroty we Wrocławiu; ks. Andrzej Tomaszewski z parafii w Trójcy do parafii p.w. św. Jana Chrzciciela w Zgorzelcu; ks. Andrzej Jan Tomaszewski z parafii p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Bogatyni do parafii w Wąsoszu; ks. Andrzej Tracz z parafii p.w. Opatrzności Bożej we Wrocławiu Nowym Dworze do parafii w Olszynie; ks. Zbigniew Tracz z parafii p.w. św. Bonifacego we Wrocławiu do parafii p.w. św. Kazimierza we Wrocławiu; ks. Andrzej Wardawa z parafii w Namysłowie do parafii w Bystrzycy Kłodzkiej; ks. Jacek Włostowski z parafii p.w. Chrystusa Króla w Bolesławcu Śl. do parafii p.w. św. Józefa w Świdnicy Śl.; ks. Andrzej Wójciak z parafii p.w. św. Stanisława i Doroty we Wrocławiu do parafii katedralnej p.w. św. Jana Chrzciciela we Wrocławiu; ks. Franciszek Wróbel z parafii p.w. św. Józefa w Świdnicy Śl. do parafii p.w. św. Bonifacego we Wrocławiu; ks. Marek Żmuda z parafii p.w. MB Królowej Polski w Świdnicy Śl. do parafii p.w. Podwyższenia Krzyża św. w Jeleniej Górze.

Mianowani wikariuszami

O. Leszek Balkiewicz OFM, wikariuszem parafii p.w. św. Antoniego we Wrocławiu; o. Zbigniew Baranowski CMF, wikariuszem parafii w

Krzydlinie Małej; ks. Adam Bocheński MSF, wikariuszem parafii w Szczytnie Śl.; ks. Józef Domaradzki TJ, wikariuszem w parafii p.w. Wniebowzięcia NMP w Kłodzku; o. Jan Forma SS.CC, wikariuszem w parafii p.w. Chrystusa Króla w Polanicy Zdroju; ks. Czesław Gałecki TS, proboszcz parafii w Pakosławsku — wikariuszem parafii w Goszczu; ks. Bogusław Górka TJ, wikariuszem parafii p.w. św. Ignacego Loyoli we Wrocławiu; ks. Stanisław Jarosiewicz SDS, wikariuszem parafii w Bagnie; ks. Michał Pastuszka SDS, wikariuszem parafii w Trzebnicy; ks. Piotr Olearczyk SOCist., wikariuszem parafii w Henrykowie Ząbkowickim; ks. Stanisław Kucała SDS, wikariuszem parafii w Koczurkach; ks. Kazimierz Stachera SAC, wikariuszem parafii p.w. św. Franciszka w Wałbrzychu; ks. Ryszard Stankiewicz SDS, wikariuszem parafii w Obornikach Śl.; ks. Grzegorz Stus SDS, wikariuszem parafii w Trzebnicy; o. Nikodem Suchanek OFM, wikariuszem parafii p.w. MB Różańcowej w Kłodzku; o. Adam Szymański OFM, wikariuszem parafii p.w. św. Franciszka w Dusznikach Zdroju; ks. Andrzej Waszczonko SDS. wikariuszem parafii w Wysokim Kościele; o. Jacek Wiechoczek SS.CC, wikariuszem parafii p.w. Chrystusa Króla w Polanicy Zdroju; o. Krzysztof Zielenda OMI, wikariuszem parafii p.w. św. Jerzego we Wrocławiu; ks. Stanisław Żala CSM, wikariuszem parafii w Pławnej; ks. Józef Żemblok SAC, wikariuszem parafii w Przedborowej.

Odwołani przez władze zakonne

O. Jan Dominik Barcik OFMConv., proboszcz parafii p.w. św. Karola Boromeusza we Wrocławiu; ks. Jan Bola SDS, wikariusz parafii w Koczurkach; o. Stanisław Gabriel Włodyka OFMConv., proboszcz parafii w Lwówku Śl.; ks. Edward Hodurek SAC, wikariusz parafii w Przedborowej; o. Kalembkiewicz OFMConv., proboszcz parafii w Kowarach; ks. Jan Karwath SDS, wikariusz parafii w Wysokim Kościele; ks. Stanisław Kiełb TJ, proboszcz parafii p.w. św. Ignacego Loyoli we Wrocławiu; o. Leon Klera OMI, wikariusz parafii p.w. św. Jerzego we Wrocławiu; ks. Kazimierz Kubąt SDS, wikariusz parafii w Obornikach Śl.; o. Piotr Kwaczała OFM, wikariusz parafii p.w. św. Franciszka w Dusznikach Zdroju; o. Maciej Lenik OFM, wikariusz parafii p.w. MB Różańcowej w Kłodzku; ks. Włodzimierz Łaś SDS, wikariusz parafii w Trzebnicy; ks. Leonard Maciończyk SDS, wikariusz w Trzebnicy; ks. Tadeusz Majcher SDS, wikariusz parafii w Bagnie; o. Adam Michorczyk OFMConv., proboszcz parafii w Szklarskiej Porębie; ks. Władysław Mika TJ, wikariusz parafii p.w. św. Ignacego Loyoli we Wrocławiu; o. Ignacy Mrzygłód OFMConv., proboszcz parafii w Pieńsku; ks. Bronisław Rosik SAC, wikariusz parafii p.w. św. Franciszka w Wałbrzychu; ks. Ludwik Ryba TJ, proboszcz parafii p.w. Wniebowzięcia NMP w Kłodzku; o. Franciszek Spyrka CMF, wikariusz parafii w Krzydlinie Małej; o. Stanisław Szczepaniak SS.CC, proboszcz parafii w Starej Łomnicy; o. Grzegorz Szymański CC, wikariusz parafii p.w.

św. Jakuba w Sobótce; o. Czesław Tomaszewski TJ, wikariusz parafii p.w. Wniebowzięcia NMP w Kłodzku; ks. Marek Wachowiak MSF, wikariusz parafii w Szczytnej Śl.; ks. Augustyn Węc CM, proboszcz parafii p.w. św. Józefa Robotnika we Wrocławiu; ks. Edward Zawada CSM, wikariusz parafii w Pławnej.

Zwolnieni z pełnionej funkcji

Ks. dr Tadeusz Fitych z sekretarza PWT we Wrocławiu; ks. Tadeusz Kisiński, proboszcz parafii p.w. św. Jacka w Legnicy — z dziekana dekanatu Legnica Zachód; ks. Józef Zieliński, proboszcz parafii w Kątach Wrocławskich — z dziekana dekanatu Kąty Wrocławskie.

Skierowani na studia

Ks. mgr Marek Krogul, wikariusz parafii w Oleśnicy Śl. — KUL; ks. dr Józef Lisowski, adiunkt PWT we Wrocławiu — Rzym.

Zezwolenie na pracę duszpasterską poza diecezją

Ks. Jan Anioł, wikariusz parafii p.w. św. Stanisława BM w Świdnicy Śl. — RFN; ks. Zygmunt Babiuch po urlopie zdrowotnym — RFN; ks. Jan Duda, proboszcz parafii we Wleniu — RFN; ks. Ryszard Gołubowski, wikariusz parafii p.w. św. Maksymiliana Kolbe w Lubinie — Szwajcaria; ks. Kazimierz Heisig, wikariusz parafii p.w. św. Rodziny we Wrocławiu — USA; ks. Maciej Józefowicz, wikariusz parafii w Chojnowie — Węgry; ks. Józef Mitek, wikariusz parafii p.w. św. Maksymiliana Kolbe we Wrocławiu — USA; ks. Mieczysław Panońko, proboszcz parafii w Przewornie — USA; ks. Stanisław Stec, wikariusz parafii p.w. Podwyższenia Krzyża św. w Brzegu — RFN; ks. Marian Wagner, wikariusz parafii w Namysłowie — RFN.

Przeszli w stan spoczynku

Ks. Stanisław Bohatkiewicz, proboszcz parafii w Czerninie; ks. Zbigniew Kirsk, proboszcz parafii p.w. Najświętszego Serca Pana Jezusa we Wrocławiu Pawłowicach; ks. Wacław Szetelnicki, proboszcz parafii p.w. św. Bonifacego we Wrocławiu; ks. Piotr Trojanowski, proboszcz parafii w Gwizdanowie.

67

ZMARLI KAPŁANI

Ks. WŁADYSŁAW CHMIELEWSKI, emeryt, zmarł dnia 4 maja 1989 roku w Oleśnicy Śl. w 84 roku życia a 40 roku kapłaństwa, pochowany w Bierutowie dnia 8 maja 1989 roku.

Ks. FRANCISZEK FUJAWA CM, zmarł dnia 13 marca 1989 roku w Żmigrodzie w 59 roku życia a 35 roku kapłaństwa, pochowany w Żmigrodzie dnia 16 marca 1989 roku.

Ks. prałat HENRYK HALLADA, proboszcz parafii w Piechowicach, ojciec Synodu Archidiecezji Wrocławskiej, zmarł dnia 19 lipca 1989 roku w Piechowicach w 59 roku życia a 34 roku kapłaństwa, pochowany w Piechowicach dnia 21 lipca 1989 roku.

Ks. prałat JAN KOZAK, proboszcz parafii p.w. św. Bonifacego w Zgorzelcu, dziekan dekanatu Zgorzelec, ojciec Synodu Archidiecezji Wrocławskiej, zmarł dnia 18 sierpnia 1989 roku w Heidelbergu (RFN) w 60 roku życia a 33 roku kapłaństwa, pochowany w Środzie Śl. dnia 5 września 1989 roku.

Ks. mgr ERWIN RAMIK TS, emeryt, były proboszcz parafii w Kuźnicy Czeszyckiej, zmarł dnia 21 sierpnia 1989 roku w 76 roku życia a 50 roku kapłaństwa, pochowany w Bukowicach dnia 25 sierpnia 1989 r.

O. ZYGMUNT RUTKA CSSR, zmarł dnia 30 marca 1989 roku w Bardzie Śl. w 51 roku życia a 28 roku kapłaństwa, pochowany w Bardzie Śl. dnia 2 kwietnia 1989 roku.

Ks. kanonik FRANCISZEK WITEK, emeryt, były proboszcz parafii w Dziadowej Kłodzie, zmarł dnia 9 sierpnia 1989 roku w Dziadowej Kłodzie w 76 roku życia a 50 roku kapłaństwa, pochowany w Turkowej (diec. poznańska) dnia 11 sierpnia 1989 roku.

Ks. STANISŁAW WOŚ, proboszcz parafii w Szymonkowie, zmarł dnia 26 września 1989 roku w Egipcie (Góra Synaj) podczas pielgrzymki do Ziemi Świętej w 51 roku życia a 25 roku kapłaństwa, pochowany w Bierutowie dnia 10 października 1989 roku.

Ks. kanonik PIOTR ZAGNIŃSKI, proboszcz parafii w Chomiąży, zmarł dnia 8 lipca 1989 roku we Wrocławiu w 72 roku życia a 40 roku kapłaństwa, pochowany w Kielcach dnia 11 lipca 1989 roku.

NIECH ODPOCZYWAJĄ W POKOJU!

68

USTAWA [1]

z dnia 17 maja 1989 r.

o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Sejm Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej:

— wypełniając zobowiązania określone w Konstytucji Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej,

— kierując się zasadami przyjętymi w Karcie Narodów Zjednoczonych, w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowym Pakcie Praw Obywatelskich i Politycznych, Akcie Końcowym Konferencji Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie oraz Deklaracji o wyeliminowaniu wszelkich form nietolerancji i dyskryminacji z powodów religijnych lub przekonań,

---

1 Dz.U. Nr 29 poz. 154 z dn. 23 maja 1989 r.

— mając na celu dobro osoby ludzkiej oraz potrzebę współdziałania wszystkich obywateli dla rozwoju kraju, dla bezpieczeństwa narodu i państwa polskiego stanowi, co następuje:

DZIAŁ I

KOŚCIÓŁ KATOLICKI W POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

Rozdział 1

PRZEPISY OGÓLNE

Art. 1. Kościół Katolicki w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, zwany dalej „Kościołem", działa w konstytucyjnych ramach ustrojowych Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej.

Art. 2. Kościół rządzi się w swych sprawach własnym prawem, swobodnie wykonuje władzę duchowną i jurysdykcyjną oraz zarządza swoimi sprawami.

Art. 3. 1. Ustawa niniejsza określa zasady stosunku Państwa do Kościoła, w tym jego sytuację prawną i majątkową.

2. W sprawach odnoszących się do Kościoła, nie uregulowanych niniejszą ustawą, stosuje się powszechnie obowiązujące przepisy prawa, o ile nie są sprzeczne z wynikającymi z niej zasadami.

Art. 4. 1. Komisja Wspólna przedstawicieli Rządu Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i Konferencji Episkopatu Polski, składająca się z ich upoważnionych przedstawicieli, w uzgodnionej liczbie na zasadzie parytetu, zwana dalej „Komisją Wspólną", rozpatruje problemy związane z rozwojem stosunków między Państwem a Kościołem oraz sprawy interpretacji niniejszej ustawy i jej wykonywania.

2. Przepis ust. 1 nie narusza właściwości organów państwowych ani organów Kościoła, jak również kompetencji Stolicy Apostolskiej.

Rozdział 2

OSOBY PRAWNE KOŚCIOŁA I ICH ORGANY

Art. 5. 1. W skład struktury organizacyjnej Kościoła wchodzą osoby prawne wymienione w art. 6—10.

2. Ilekroć w ustawie jest mowa o władzy kościelnej, rozumie się przez to organ właściwej kościelnej osoby prawnej.

Art. 6. 1. Osobą prawną Kościoła o zasięgu ogólnopolskim jest Konferencja Episkopatu Polski.

2. Organami Konferencji Episkopatu Polski są:
1) Prezydium Konferencji Episkopatu Polski,
2) Rada Główna Konferencji Episkopatu Polski,
3) Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski.

3. W sprawach majątkowych Konferencję Episkopatu Polski reprezentuje jej Prezydium. Do składania oświadczeń woli jest uprawniony każdy z jego członków.

Art. 7. 1. Osobami prawnymi są następujące terytorialne jednostki organizacyjne Kościoła:

1) metropolie,
2) archidiecezje,
3) diecezje,
4) administratury apostolskie,
5) parafie.

2. Osobami prawnymi są również:

1) kościoły rektoralne (rektoraty),
2) Caritas Polska,
3) Caritas diecezji,
4) Papieskie Dzieła Misyjne.

3. Organami osób prawnych wymienionych w ust. 1 i 2 są:

1) dla metropolii gnieźnieńskiej — metropolita gnieźnieński, Prymas Polski, dla innych metropolii — metropolita,
2) dla archidiecezji — arcybiskup archidiecezjalny lub administrator archidiecezji,
3) dla diecezji — biskup diecezjalny lub administrator diecezji,
4) dla administratury apostolskiej — administrator apostolski,
5) dla parafii — proboszcz lub administrator parafii,
6) dla kościoła rektoralnego — rektor,
7) dla Caritas Polska — dyrektor,
8) dla Caritas diecezji — dyrektor,
9) dla Papieskich Dzieł Misyjnych — dyrektor krajowy.

4. Ilekroć w ustawie używa się określenia „biskup diecezjalny", rozumie się przez to organy osób prawnych wymienione w ust. 3 pkt 2—4.

Art. 8. 1. Osobami prawnymi są następujące personalne jednostki organizacyjne Kościoła:

1) Ordynariat Polowy,
2) kapituły,
3) parafie personalne,
4) Konferencja Wyższych Przełożonych Zakonnych Męskich,
5) Konferencja Wyższych Przełożonych Zakonnych Żeńskich,
6) instytuty życia konsekrowanego (instytuty zakonne i instytuty świeckie) oraz stowarzyszenia życia apostolskiego; te instytuty i stowarzyszenia zwane są dalej „zakonami",
7) prowincje zakonów,
8) opactwa, klasztory niezależne, domy zakonne,
9) wyższe i niższe seminaria duchowne diecezjalne,
10) wyższe i niższe seminaria duchowne zakonne, jeżeli, w myśl przepisów danego zakonu, mają charakter samoistny,

2. Organami osób prawnych wymienionych w ust. 1 są:
1) dla Ordynariatu Polowego — ordynariusz polowy,
2) dla kapituły — prepozyt albo dziekan,
3) dla parafii personalnej — proboszcz lub administrator parafii,
4) dla Konferencji Wyższych Przełożonych Zakonnych — przewodniczący (przewodnicząca) Konsulty Wyższych Przełożonych Zakonnych,
5) dla zakonów — wyższy przełożony (przełożona),
6) dla prowincji zakonnej — przełożony (przełożona) prowincji,
7) dla opactwa — opat (przełożona),
8) dla klasztoru niezależnego i domu zakonnego — przełożony (przełożona),
9) dla wyższego seminarium duchownego — rektor,
10) dla niższego seminarium duchownego — dyrektor.

3. Organy osób prawnych zakonnych mogą używać innych nazw, stosownie do tradycji danej osoby prawnej.

Art. 9. 1. Organami prawnymi są:
1) Katolicki Uniwersytet Lubelski,
2) Papieska Akademia Teologiczna w Krakowie,
3) Papieski Wydział Teologiczny w Poznaniu,
4) Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu,
5) Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie oraz jego dwie sekcje: św. Jana Chrzciciela i św. Andrzeja Boboli „Bobolanum",
6) Wydział Filozoficzny Towarzystwa Jezusowego w Krakowie,
7) kościelne instytuty naukowe i dydaktyczno-naukowe kanonicznie erygowane.

2. Status prawny prawny Akademii Teologii Katolickiej w Warszawie określa ustawa o szkolnictwie wyższym. Statut tej Akademii zatwierdza Minister Edukacji Narodowej i właściwa władza kościelna.

Art. 10. Inne jednostki organizacyjne Kościoła mogą uzyskać osobowość prawną w drodze rozporządzenia Ministra — Kierownika Urzędu do Spraw Wyznań.

Art. 11. Kościelna osoba prawna nie odpowiada za zobowiązania innej kościelnej osoby prawnej.

Art. 12. Kościelne wydawnictwa, zakłady wytwórcze, usługowe i handlowe, zakłady charytatywno-opiekuńcze, szkoły i inne placówki oświatowo-wychowawcze, nie posiadające osobowości prawnej, działają w ramach kościelnych osób prawnych, które je powołały.

Art. 13. 1. Kościelne jednostki organizacyjne, o których mowa w art. 7 i 8 oraz art. 9 ust. 1 pkt. 7, nabywają osobowość prawną z chwilą powiadomienia właściwego organu administracji państwowej o ich utworzeniu przez władzę kościelną, jeżeli ratyfikowane umowy nie stanowią inaczej.

2. Jeżeli przepis prawa lub ratyfikowane umowy nie stanowią inaczej, właściwym organem administracji państwowej jest:

1) odnośnie do osób prawnych wymienionych w art. 7 ust. 1 pkt 1—4, art. 7 ust. 2 pkt 2 i 3, art. 8 ust. 1 pkt 1, 6 i 7 oraz art. 9 ust. 1 pkt 7 — Urząd do Spraw Wyznań,
2) w pozostałych przypadkach — terenowy organ administracji państwowej o właściwości szczególnej do spraw wyznań stopnia wojewódzkiego.

3. Powiadomienie powinno zawierać:
1) nazwę kościelnej osoby prawnej,
2) jej siedzibę,
3) określenie granic terenu jej działania — w odniesieniu do osób o zasięgu terytorialnym.

4. Właściwa władza kościelna powiadamia niezwłocznie organ administracji państwowej wymieniony w ust. 2 o:
1) zmianach dotyczących nazwy i siedziby kościelnej osoby prawnej oraz o zmianie jej granic,
2) połączeniu, podziale i zniesieniu kościelnej osoby prawnej.

5. Odpis powiadomienia, o którym mowa w ust. 3 i 4, z umieszczonym na nim potwierdzeniem odbioru, jest dowodem uzyskania osobowości prawnej.

6. Utworzenie jednostki organizacyjnej zakonu, który istnieje za granicą, a dotąd nie działał w Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, wymaga konsultacji między Sekretariatem Konferencji Episkopatu Polski a Ministrem — Kierownikiem Urzędu do Spraw Wyznań.

Art. 14. O powołaniu i odwołaniu osoby sprawującej funkcje organu osoby prawnej władza kościelna powiadamia właściwy organ administracji państwowej, jeżeli ratyfikowane umowy nie stanowią inaczej. Powiadomienie obejmuje imię i nazwisko, obywatelstwo oraz miejsce zamieszkania danej osoby.

DZIAŁ II

DZIAŁALNOŚĆ KOŚCIOŁA

Rozdział 1

KULT PUBLICZNY

Art. 15. 1. Organizowanie kultu publicznego i jego sprawowanie podlega władzy kościelnej.

2. Publiczne sprawowanie kultu nie wymaga zgłaszania lub uzyskiwania zezwoleń, jeżeli odbywa się:
1) w kościołach, kaplicach, budynkach kościelnych i na gruntach kościelnych oraz w innych pomieszczeniach służących katechizacji lub organizacjom kościelnym,
2) w innych miejscach udostępnionych na ten cel przez osobę upoważnioną do dysponowania nimi, z wyłączeniem dróg, placów oraz

budynków publicznych, jeżeli przepisy ustawy nie stanowią inaczej.

3. Religijne uroczystości pogrzebowe i nabożeństwa za zmarłych mogą być sprawowane na cmentarzach komunalnych przy zachowaniu obowiązujących przepisów porządkowych.

Art. 16. 1. Trasa i czas procesji lub pielgrzymki na drogach publicznych podlega uzgodnieniu z:

1) terenowym organem administracji państwowej stopnia podstawowego, jeżeli trasa przebiega w obrębie gminy, miasta lub dzielnicy miasta,
2) wojewodą lub prezydentem m. st. Warszawy, m. Krakowa albo m. Łodzi, jeżeli trasa przebiega w obrębie województwa,
3) wojewodą lub prezydentem m. st. Warszawy, m. Krakowa albo m. Łodzi, właściwym ze względu na miejsce organizowania pielgrzymki, w przypadku gdy trasa przekracza teren jednego województwa.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się w przypadkach konduktów pogrzebowych odbywających się stosownie do miejscowego zwyczaju.

Art. 17. 1. Niedziele i następujące święta katolickie, zwane dalej „świętami", są dniami wolnymi od pracy:

1) 1 stycznia — uroczystość Świętej Bożej Rodzicielki Maryi (dzień Nowego Roku),
2) drugi dzień Wielkiej Nocy,
3) dzień Bożego Ciała,
4) 15 sierpnia — uroczystość Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny,
5) 1 listopada — dzień Wszystkich Świętych,
6) 25 grudnia — pierwszy dzień Bożego Narodzenia,
7) 26 grudnia — drugi dzień Bożego Narodzenia.

2. Zmiana uregulowań, o których mowa w ust. 1, wymaga uprzedniego uzgodnienia między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Konferencją Episkopatu Polski.

Rozdział 2

KATECHEZA I SZKOLNICTWO

Art. 18. 1. Państwo uznaje prawo Kościoła do nauczania religii oraz religijnego wychowania dzieci i młodzieży, zgodnie z wyborem dokonanym przez rodziców lub prawnych opiekunów.

2. Dzieci i młodzież szkolna, młodzież pracujące i osoby dorosłe korzystają z nauczania religii — zgodnie z programem ustalonym przez władzę kościelną.

3. Nauczanie religii, jako wewnętrzna sprawa Kościoła, jest organizowane przez parafie i domy zakonne pod zwierzchnictwem biskupa diecezjalnego.

Art. 19. 1. Nauczanie religii dzieci i młodzieży odbywa się w punk-

tach katechetycznych organizowanych w kościołach, kaplicach i budynkach kościelnych, a także w innych pomieszczeniach udostępnionych na ten cel przez osobę uprawnioną do dysponowania pomieszczeniem.

2. Obowiązkowe zajęcia lekcyjne w szkole i nauczanie religii nie mogą ze sobą kolidować. Uwzględniając potrzeby zarówno zajęć szkol-
mieniu z Sekretariatem Konferencji Episkopatu Polski wyda rozporządzenie określające zasady i sposób godzenia rozkładu nauczania religii z rozkładem zajęć szkolnych.

Art. 20. 1. Kościelne osoby prawne mają prawo zakładać i prowadzić szkoły oraz inne placówki oświatowo-wychowawcze i opiekuńczo-wychowawcze na zasadach organizacyjnych i programowych określonych przez odpowiednie ustawy. Mają one charakter katolicki i podlegają władzy kościelnej.

2. Minister Edukacji Narodowej, w porozumieniu z Sekretariatem Konferencji Episkopatu Polski określa rodzaje szkół i placówek wymienionych w ust. 1 i zasady ich tworzenia oraz warunki prowadzenia i nadzoru nad nimi; może również określić zasady ich dotowania.

3. Diecezje i zakony mają prawo zakładać i prowadzić niższe seminaria duchowne. W zakresie realizacji programu szkół ogólnokształcących i uzyskiwania świadectw dojrzałości podlegają one nadzorowi Ministra Edukacji Narodowej.

Art. 21. 1. Do nauczycieli i wychowawców zatrudnionych w szkołach i innych placówkach oświatowo-wychowawczych oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych prowadzonych przez kościelne osoby prawne, a także świeckich nauczycieli w niższych seminariach duchownych stosuje się prawa i obowiązki ustalone dla nauczycieli i wychowawców zatrudnionych w państwowych szkołach i placówkach oświatowo-wychowawczych oraz opiekuńczo-wychowawczych, z uwzględnieniem ust. 2.

2. Szczegółowy zakres uprawnień i obowiązków, o których mowa w ust. 1, określa Minister Edukacji Narodowej na wniosek Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski.

3. Pracownikom szkół i innych placówek oświatowo-wychowawczych oraz placówek opiekuńczo-wychowawczych, nie będących nauczycielami lub wychowawcami, przysługują uprawnienia i świadczenia przewidziane dla tej kategorii pracowników zatrudnionych w państwowych szkołach i placówkach.

Art. 22. 1. Uczącym się w szkołach, o których mowa w art. 20 ust. 1 i 3, przysługują świadczenia społecznej służby zdrowia i ulgi w opłatach za przejazdy publicznymi środkami lokomocji na równi z uczniami szkół państwowych.

2. Rodzicom lub opiekunom prawnym uczniów szkół kościelnych, wymienionych w art. 20 ust. 1 i 3, przysługuje prawo do zasiłków rodzinnych.

3. Uczącym się w szkołach kościelnych mogą być przyznawane, przez kościelne osoby prawne, stypendia lub inne świadczenia socjalne.

Art. 23. 1. Konferencji Episkopatu Polski, diecezjom i zakonom przysługuje prawo zakładania i prowadzenia wyższych seminariów duchownych, a w trybie określonym w ust. 2 i 3 — innych wyższych uczelni.

2. Status wyższych uczelni papieskich oraz tryb i zakres uznawania przez Państwo kościelnych stopni i tytułów naukowych regulują umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Konferencją Episkopatu Polski.

3. Tworzenie szkół wyższych o zakresie nauczania szerszym niż określony w ust. 1 i 2 następuje w drodze ustawy na wniosek Konferencji Episkopatu Polski.

4. Do wykładowców, wychowawców, pracowników oraz uczących się w szkołach wymienionych w ust. 1 i 3 stosuje się przepisy art. 21 i 22.

5. Władzy kościelnej przysługuje także prawo erygowania kościelnych instytutów naukowych i naukowo-dydaktycznych. Nie korzystają one z uprawnień przewidzianych w ust. 1—4.

Art. 24. Osoby duchowne i członkowie zakonów mają prawo kształcenia się w szkołach państwowych wszystkich stopni i rodzajów. Podlegają oni obowiązującym przepisom, zachowując jednak prawo do noszenia stroju duchownego.

Rozdział 3

DUSZPASTERSTWO WOJSKOWE I SŁUŻBA WOJSKOWA OSÓB DUCHOWNYCH

Art. 25. 1. Wszystkim osobom pełniącym służbę wojskową, a także ich rodzinom, zapewnia się swobodę spełniania lub niespełniania, zależnie od ich woli, praktyk religijnych.

2. Żołnierzom w czynnej służbie wojskowej zapewnia się możliwość uczestniczenia — poza terenem jednostek wojskowych — we Mszy św. w niedziele i święta oraz w innych zwyczajowych praktykach religijnych organizowanych w kościołach garnizonowych lub niegarnizonowych, jeśli nie koliduje to z ważnymi obowiązkami służbowymi.

3. Kapelani wojskowi troszczą się o realizację zasad zawartych w ust. 1 i 2, w szczególności przez indywidualny kontakt z dowódcami jednostek wojskowych oraz z żołnierzami.

4. Kapelani wojskowi mają pełną swobodę stałego kontaktowania się z żołnierzami na terenie jednostek wojskowych, w terminach uzgodnionych z dowódcami tych jednostek.

Art. 26. 1. Do kapelanów wojskowych mają zastosowanie przepisy

o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych. Kapelani stanowią wyodrębniony korpus osobowy żołnierzy zawodowych.

2. Kapelani wojskowi podlegają w zakresie służby wojskowej organom wojskowym, a w zakresie duszpasterstwa — władzom kościelnym.

3. Statut duszpasterstwa wojskowego opracowywany jest z uwzględnieniem właściwości wynikających z ust. 2. Statut uchwala Konferencja Episkopatu Polski, a ogłasza Minister Edukacji Narodowej.

Art. 27. 1. Do czasu powołania Ordynariatu Polowego, o którym mowa w art. 8 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 pkt 1, duszpasterstwem wojskowym kieruje Generalny Dziekan Wojska Polskiego, jako naczelny kapelan wojskowy. Jego organem wykonawczym jest Generalny Dziekanat Wojska Polskiego.

2. Generalnego Dziekana Wojska Polskiego, po uprzednim uzgodnieniu jego kandydatury z Konferencją Episkopatu Polski powołuje spośród kapelanów wojskowych Minister Obrony Narodowej. Biskup diecezjalny udziela Generalnemu Dziekanowi Wojska Polskiego jurysdykcji kościelnej.

3. Generalny Dziekan Wojska Polskiego przestaje pełnić swe funkcje z chwilą:

1) zwolnienia go z zawodowej służby wojskowej;
2) przyjęcia jego prośby o rezygnację przez Ministra Obrony Narodowej lub władzą kościelną,
3) odwołania go ze stanowiska przez Ministra Obrony Narodowej lub władzę kościelną.

4. Decyzje, o których mowa w ust. 3, wymagają wspólnego uzgodnienia.

Art. 28. 1. Generalny Dziekan Wojska Polskiego, w porozumieniu z biskupem diecezjalnym, przedstawia Ministrowi Obrony Narodowej wniosek w sprawie powołania kapelana wojskowego i zwolnienia go z zawodowej służby wojskowej.

2. Generalny Dziekan Wojska Polskiego, w porozumieniu z biskupem diecezjalnym i organem wojskowym określonym w statucie duszpasterstwa wojskowego, wyznacza kapelana wojskowego na stanowisko rektora kościoła garnizonowego i odwołuje go.

3. Na wniosek Generalnego Dziekana Wojska Polskiego biskup diecezjalny udziela jurysdykcji rektorowi kościoła garnizonowego lub innemu kapelanowi wojskowemu, chyba że przeciwko temu przemawiają przewidziane prawem kanonicznym względy kościelne.

4. Tryb postępowania w sprawach, o których mowa w ust. 1 i 2, oraz następstwa odmowy udzielenia jurysdykcji lub jej cofnięcia określa statut duszpasterstwa wojskowego.

5. Tryb tworzenia personalnych parafii wojskowych i terytorialnych parafii przy kościołach garnizonowych określa statut duszpasterstwa wojskowego.

Art. 29. 1. Przepisy dotyczące odraczania zasadniczej służby wojsko-

wej ze względu na odbywanie nauki mają zastosowanie również do alumnów wyższych seminariów duchownych oraz nowicjuszy zakonnych.

2. Duchowni po otrzymaniu święceń i członkowie zakonów po złożeniu profesji wieczystej zostają przeniesieni do rezerwy. Nie są oni powoływani do odbywania ćwiczeń wojskowych w czasie pokoju, z wyjątkiem przypadku przeszkolenia, za zgodą biskupa diecezjalnego lub wyższego przełożonego zakonnego, do pełnienia funkcji kapelana.

3. W razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny osoby, o których mowa w ust. 1 i 2, przeznacza się stosownie od potrzeb zbrojnych:

1) duchownych — do pełnienia funkcji kapelanów wojskowych,
2) alumnów wyższych seminariów duchownych oraz członków zakonów — do służby sanitarnej lub służby w obronie cywilnej.

4. W razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny właściwe organy wojskowe, w porozumieniu z biskupem diecezjalnym zapewnią pozostawienie do duszpasterskiej obsługi ludności niezbędnej liczby duchownych spośród tych, którzy podlegają mobilizacji.

Rozdział 4

DUSZPASTERSTWO SPECJALNE

Art. 30. 1. Dzieciom i młodzieży przebywającym w zakładach wychowawczych i opiekuńczych, jak również w sanatoriach, prewentoriach i szpitalach, zapewnia się prawo wykonywania praktyk religijnych, korzystania z posług religijnych i katechizacji, z zachowaniem wzajemnej tolerancji. W szczególności zapewnia się im możliwość udziału we Mszy św. w niedziele i święta oraz w rekolekcjach.

2. Dzieciom i młodzieży przebywającym na krajowych koloniach i obozach organizowanych przez instytucje państwowe zapewnia się prawo do wykonywania praktyk religijnych, w szczególności do udziału we Mszy św. w niedziele i święta.

3. Szczegółowe przepisy w sprawach, o których mowa w ust. 1 i 2, wydaje Minister Edukacji Narodowej, a odnośnie do dzieci i młodzieży przebywających w sanatoriach, prewentoriach i szpitalach — Minister Zdrowia i Opieki Społecznej, w porozumieniu z Sekretariatem Konferencji Episkopatu Polski.

Art. 31. 1. Osobom przebywającym w zakładach leczniczych oraz zamkniętych zakładach pomocy społecznej zapewnia się prawo wykonywania praktyk religijnych i korzystania z posług religijnych.

2. W celu realizacji uprawnień, o których mowa w ust. 1, kierownicy właściwych zakładów państwowych zatrudnią kapelanów skierowanych przez biskupa diecezjalnego.

3. W celu umożliwienia udziału zainteresowanych chorych i podopiecznych we Mszy św. i w innych zbiorowych praktykach religijnych,

kierownicy właściwych zakładów państwowych przeznaczą odpowiednie pomieszczenia na kaplice, a w wyjątkowych wypadkach udostępnią do tego celu inne pomieszczenia.

Art. 32. 1. Osoby tymczasowo aresztowane mogą wykonywać praktyki religijne i uczestniczyć we Mszy św. transmitowanej przez środki masowego przekazywania oraz, za zgodą organu, do którego dyspozycji pozostają, korzystać z indywidualnej posługi religijnej.

2. Osobom skazanym zapewnia się możliwość wykonywania praktyk religijnych, korzystania z posług religijnych oraz uczestniczenia we Mszy św. odprawianej w niedziele i święta w odpowiednio przystosowanym pomieszczeniu w zakładzie, w którym przebywają. Osobom, które nie mogą uczestniczyć we Mszy św. odprawianej na terenie zakładu, należy zapewnić możność wysłuchania Mszy św. transmitowanej przez środki masowego przekazywania.

3. Nieletnim przebywającym w zakładach poprawczcyh i schroniskach dla nieletnich zapewnia się możliwość wykonywania praktyk religijnych, korzystania z katechizacji i posług religijnych, uczestniczenia we Mszy św. w niedziele i święta. Nieletnim, którzy nie mogą uczestniczyć we Mszy św. należy zapewnić możność wysłuchania Mszy św. transmitowanej przez środki masowego przekazywania.

4. W celu realizacji uprawnień osób wymienionych w ust. 1—3 kierownicy odpowiednich zakładów zawierają umowy w sprawie nieodpłatnego wykonywania obowiązków kapelana z duchownymi skierowanymi przez biskupa diecezjalnego.

Rozdział 5

ORGANIZACJE KOŚCIELNE, KATOLICKIE ORAZ STOWARZYSZENIA KATOLIKÓW

Art. 33. 1. Osobom należącym do Kościoła zapewnia się swobodę zrzeszania w celu realizacji zadań wynikających z misji Kościoła.

2. Prawo określone w ust. 1 jest wykonywane w ramach organizacji kościelnych i katolickich.

Art. 34. 1. Organizacjami kościelnymi w rozumieniu niniejszej ustawy są organizacje zrzeszające osoby należące do Kościoła:

1) erygowane przez biskupa diecezjalnego lub w ramach statutów zakonnych przez wyższego przełożonego zakonnego, a w odniesieniu do organizacji o zasięgu ponaddiecezjalnym — przez Konferencję Episkopatu Polski,
2) założone przez wiernych z udziałem proboszcza, rektora kościoła lub przełożonego zakonnego za zezwoleniem władzy kościelnej, o której mowa w pkt 1.

2. Organizacje kościelne mają na celu w szczególności działalność na rzecz formacji religijnej, kultu publicznego i nauki katolickiej.

3. Organizacje kościelne działają w ramach tych kościelnych osób prawnych, w których zostały powołane. O erygowaniu organizacji o zasięgu ponaddiecezjalnym Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski powiadamia Urząd do Spraw Wyznań. Organizacje wymienione w ust. 1 pkt 1 mogą nabyć osobowość prawną w trybie art. 10.

4. Władze kościelne czuwają nad zgodnością działania organizacji z ich celami religijnymi i moralnymi.

5. Do organizacji kościelnych nie stosuje się prawa o stowarzyszeniach. Przepisy ustawy o zgromadzeniach stosuje się do organizacji kościelnych jedynie gdy chodzi o zebrania na drogach i placach publicznych oraz w budynkach państwowych.

Art. 35. 1. Organizacjami katolickimi w rozumieniu ustawy są organizacje założone za aprobatą władzy kościelnej, która zatwierdza im kapelana lub asystenta kościelnego. Działają one w łączności z hierarchią kościelną.

2. Organizacje katolickie mogą mieć na celu w szczególności zgodną z nauką Kościoła działalność społeczno-kulturalną, oświatowo-wychowawczą i charytatywno-opiekuńczą.

3. Do organizacji katolickich stosuje się przepisy prawa o stowarzyszeniach, z tym, że:

1) władzy kościelnej przysługuje prawo cofnięcia aprobaty, o której mowa w ust. 1,
2) wystąpienie do sądu z wnioskiem o rozwiązanie stowarzyszenia wymaga uzgodnienia w Komisji Wspólnej,
3) w przypadku likwidacji organizacji katolickiej do jej majątku stosuje się odpowiednio przepisy o majątku zlikwidowanych kościelnych osób prawnych, chyba że ich statut stanowi inaczej.

Art. 36. Organizacje, których celem jest krzewienie trzeźwości, oddziaływanie na osoby nadużywające alkoholu lub używające narkotyków oraz udzielanie pomocy ich rodzinom, mogą być tworzone także w formie organizacji kościelnych, o których mowa w art. 34, lub organizacji katolickich, o których mowa w art. 35.

Art. 37. Organizacje inne niż wymienione w art. 33, zrzeszające katolików, realizują ideały chrześcijańskie według własnych programów, działając wyłącznie na podstawie ogólnie obowiązujących przepisów prawa oraz swoich statutów.

Rozdział 6

DZIAŁALNOŚĆ CHARYTATYWNO-OPIEKUŃCZA KOŚCIOŁA

Art. 38. 1. Osoby prawne Kościoła mają prawo prowadzenia właściwej dla każdej z nich działalności charytatywno-opiekuńczej.

2. Dla prowadzenia działalności, o której mowa w ust. 1, władze kościelne są uprawnione również do powołania:

1) Caritas Polskiej — jako instytucji o zasięgu krajowym,
2) Caritas diecezji — dla poszczególnych diecezji.

3. Caritas Polską powołuje, nadaje jej statut i nadzoruje Konferencja Episkopatu Polski.

4. Caritas diecezji powołuje, nadaje jej statut i nadzoruje biskup diecezjalny.

5. Zakony prowadzą działalność charytatywno-opiekuńczą w zakresie określonym w ich statutach lub odpowiednich aktach wewnętrznych.

6. Działalność charytatywno-opiekuńczą mogą prowadzić organizacje katolickie w zakresie określonym w ich statutach.

Art. 39. Działalność charytatywno-opiekuńcza Kościoła obejmuje w szczególności:

1) prowadzenie zakładów dla sierot, starców, osób upośledzonych fizycznie lub umysłowo oraz innych kategorii osób potrzebujących opieki,
2) prowadzenie szpitali i innych zakładów leczniczych oraz aptek,
3) organizowanie pomocy w zakresie ochrony macierzyństwa,
4) organizowanie pomocy sierotom, osobom dotkniętym klęskami żywiołowymi i epidemiami, ofiarom wojennym, znajdującym się w trudnym położeniu materialnym lub zdrowotnym rodzinom i osobom, w tym pozbawionym wolności,
5) prowadzenie żłobków, ochronek, burs i schronisk,
6) udzielanie pomocy w zapewnianiu wypoczynku dzieciom i młodzieży znajdującym się w potrzebie,
7) krzewienie idei pomocy bliźnim i postaw społecznych temu sprzyjających,
8) przekazywanie za granicę pomocy ofiarom klęsk żywiołowych i osobom znajdującym się w szczególnej potrzebie.

Art. 40. Środki na realizację działalności charytatywno-opiekuńczej pochodzą w szczególności z:

1) ofiar pieniężnych i w naturze,
2) spadków, zapisów i darowizn krajowych i zagranicznych,
3) dochodów z imprez i zbiórek publicznych,
4) subwencji, dotacji i ofiar pochodzących od krajowych instytucji i przedsiębiorstw państwowych, społecznych, wyznaniowych i prywatnych,
5) odpłatności za usługi świadczone przez kościelne instytucje charytatywno-opiekuńcze,
6) dochodów z działalności gospodarczej prowadzonej przez Caritas Polską i Caritas diecezji bezpośrednio lub w formie wyodrębnionych zakładów,
7) dochodów instytucji kościelnych.

Rozdział 7

BUDOWNICTWO SAKRALNE I KOŚCIELNE. CMENTARZE

Art. 41. 1. Kościół w Polsce i jego osoby prawne mają prawo realizacji inwestycji sakralnych i kościelnych.

2. Inwestycją sakralną jest budowa, rozbudowa, odbudowa kościoła lub kaplicy, a także adaptacja innego budynku na cele sakralne.

3. Inwestycją kościelną jest inwestycja kościelnej osoby prawnej nie wymieniona w ust. 2.

4. Inwestycje sakralne i kościelne podlegają ogólnie obowiązującym przepisom o planowaniu przestrzennym i prawa budowlanego, a w odniesieniu do budynków zabytkowych — również przepisom o ochronie dóbr kultury.

Art. 42. 1. Plany zagospodarowania przestrzennego obejmują także inwestycje sakralne i kościelne oraz katolickie cmentarze wyznaniowe. Przeznaczenie terenu na te cele ustala się w tych planach na wniosek biskupa diecezjalnego lub wyższego przełożonego zakonnego.

2. Grunty stanowiące własność państwa lub mienie komunalne, a przeznaczone w planach zagospodarowania przestrzennego na cele wskazane w ust. 1, będą oddawane w użytkowanie wieczyste albo podlegały sprzedaży kościelnym osobom prawnym na ich wniosek.

3. Mienie gminne przeznaczone na te cele może być sprzedane za cenę ustaloną przez zebranie wiejskie, a na terenach miast — za cenę ustaloną przez radę narodową stopnia podstawowego.

4. Biskupi diecezjalni lub wyżsi przełożeni zakonni uzgadniają kolejność realizacji inwestycji sakralnych i kościelnych na okres narodowego planu społeczno-gospodarczego.

5. Szczegółowy tryb i zakres uzgadniania, o którym mowa w ust. 4, terminy uzgadniania oraz postępowania w przypadkach losowych określa w drodze rozporządzenia Minister Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa w porozumieniu z Sekretariatem Konferencji Episkopatu Polski.

Art. 43. 1. Inwestycje sakralne i kościelne są finansowane ze środków własnych kościelnych osób prawnych.

2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do inwestycji mających na celu stworzenie warunków do działania duszpasterstwa wojskowego oraz duszpasterstwa specjalnego w zakładach państwowych.

3. Na odbudowę i utrzymanie dóbr kultury stanowiących własność kościelnych osób prawnych będą udzielane dotacje państwowe na podstawie odrębnych przepisów.

Art. 44. Nie pobiera się opłat za użytkowanie wieczyste gruntów oddanych pod zakłady charytatywno-opiekuńcze i punkty katechetyczne.

Art. 45. 1. Parafie mają prawo posiadania, zarządzania oraz zakładania i poszerzania cmentarzy grzebalnych.

2. Przepis ust. 1 ma również zastosowanie do zakonów lub ich domów w odniesieniu do wyodrębnionych cmentarzy zakonnych.

3. W miejscowościach, gdzie nie ma cmentarzy komunalnych, zarządy cmentarzy umożliwiają pochowanie na cmentarzach, o których mowa w ust. 1, na równych prawach także innych zmarłych.

4. Przepisy ust. 1—3 nie naruszają ogólnych przepisów o cmentarzach i chowaniu zmarłych, o planowaniu przestrzennym oraz o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Rozdział 8

KULTURA ORAZ ŚRODKI MASOWEGO PRZEKAZYWANIA

Art. 46. 1. Dla zapewnienia warunków rozwoju kultury chrześcijańskiej kościelne osoby prawne mają prawo wydawania prasy, książek i innych druków oraz zakładania i posiadania wydawnictw, katolickiej agencji informacyjnej, zakładów poligraficznych, z zachowaniem obowiązujących w tym zakresie przepisów prawa.

2. W celu realizacji postanowień ust. 1 kościelne osoby prawne mogą otrzymywać jako darowizny z zagranicy na własne potrzeby maszyny, urządzenia i materiały poligraficzne oraz papier.

Art. 47. Kościelne osoby prawne mogą organizować własny kolportaż prasy lub korzystać z pośrednictwa innej sieci kolportażu.

Art. 48. 1. Kościół ma prawo do emitowania w środkach masowego przekazywania Mszy św. w niedziele i święta oraz swoich programów religijno-moralnych i kulturalnych.

2. Sposób realizacji ust. 1 reguluje porozumienie między Komitetem do Spraw Radia i Telewizji „Polskie Radio i Telewizja" a Sekretariatem Konferencji Episkopatu Polski.

3. Kościół może zakładać własne stacje radiowe i telewizyjne w porozumieniu z Ministrem Transportu, Żeglugi i Łączności.

Art. 49. 1. Kościelne osoby prawne mają prawo zakładania i prowadzenia własnych teatrów, kin, wytwórni filmów i wytwórni innych środków audiowizualnych.

2. Kościelne osoby prawne mają prawo dystrybucji i rozpowszechniania filmów i innych środków audiowizualnych.

3. Korzystanie z praw, o których mowa w ust. 1 i 2, następuje bez obowiązku uzyskiwania zezwoleń i upoważnień na tę działalność, jeśli jest prowadzona na potrzeby realizacji zadań religijno-moralnych w sferze kultury. O podjęciu i prowadzeniu tej działalności władza kościelna powiadamia państwowy organ właściwy do udzielania takich zezwoleń i upoważnień.

4. Kościelne osoby prawne mogą otrzymywać jako darowizny z zagranicy na własne potrzeby urządzenia i materiały niezbędne do prowadzenia działalności określonej w ust. 1.

Art. 50. 1. Kościelne osoby prawne mają prawo zakładania i posiadania archiwów i muzeów.

2. Kościelne osoby prawne mają prawo do gromadzenia zbiorów bibliotecznych na cele wewnętrzne i publiczne. O podjęciu publicznego udostępniania zbiorów władza kościelna powiadamia właściwy do rejestracji bibliotek organ państwowy.

3. Kościół i jego osoby prawne mają, bez potrzeby uzyskiwania zezwoleń, prawo organizowania i prowadzenia związanej z wypełnianiem jego zadań działalności kulturalnej i artystycznej.

Art. 51. Instytucje państwowe i kościelne współdziałają w ochronie, konserwacji, udostępnianiu i upowszechnianiu zabytków architektury kościelnej i sztuki sakralnej oraz ich dokumentacji, muzeów, archiwów i bibliotek będących własnością kościelną, a także dzieł kultury i sztuki o motywach religijnych, stanowiących ważną część dziedzictwa kultury polskiej.

DZIAŁ III

SPRAWY MAJĄTKOWE KOŚCIELNYCH OSÓB PRAWNYCH

Art. 52. Kościołowi i jego osobom prawnym przysługuje prawo nabywania, posiadania i zbywania mienia ruchomego i nieruchomego, nabywania i zbywania innych praw oraz zarządzania swoim majątkiem.

Art. 53. 1. Kościelne osoby prawne są zwolnione od obowiązku uzyskania zezwolenia na przyjęcie spadku, zapisu i darowizny.

2. Jeżeli przedmiotem darowizny od osób fizycznych i niekościelnych jest nieruchomość, zwolnienie, o którym mowa w ust. 1, ma zastosowanie wówczas, gdy według aktu darowizny nieruchomość jest przeznaczona na inwestycję sakralną, o której mowa w art. 41 ust. 2, i związaną z nią inwestycję kościelną, dom diecezjalny, parafialny i zakonny oraz cmentarz, zakład charytatywno-opiekuńczy lub oświatowo-wychowawczy.

3. Zezwolenie na zawarcie umowy dożywocia nie jest wymagane, jeżeli nieruchomość będąca przedmiotem umowy jest przeznaczona na inwestycje, o których mowa w ust. 2.

4. Przepisy ust. 1—3 nie naruszają innych przepisów ustawowych zawierających ograniczenia w zakresie obrotu nieruchomościami.

Art. 54. 1. W obrocie nieruchomościami między kościelnymi osobami prawnymi nie stosuje się prawa pierwokupu na rzecz Skarbu Państwa.

2. Przy nabywaniu nieruchomości lub ich części przez kościelne osoby prawne od osób trzecich prawo pierwokupu może być stosowane jedynie w przypadkach, gdy inwestor państwowy lub spółdzielczy uzyskał wcześniej decyzję o ustaleniu lokalizacji inwestycji mieszkaniowej na tej nieruchomości lub części tej nieruchomości.

Art. 55. 1. Majątek i przychody kościelnych osób prawnych podle-

gają ogólnym przepisom podatkowym z wyjątkami określonymi w ust. 2—6.

2. Kościelne osoby prawne są zwolnione od opodatkowania z tytułu przychodów ze swojej działalności niegospodarczej. W tym zakresie osoby te nie mają obowiązku prowadzenia dokumentacji wymaganej przez przepisy o zobowiązaniach podatkowych.

3. Dochody z działalności gospodarczej kościelnych osób prawnych oraz spółek, których udziałowcami są wyłącznie te osoby, są zwolnione od opodatkowania w części, w jakiej zostały przeznaczone w roku podatkowym lub w roku po nim następującym na cele kultowe, oświatowo-wychowawcze, naukowe, kulturalne, działalność charytatywno-opiekuńczą, punkty katechetyczne, konserwację zabytków oraz na inwestycje sakralne, o których mowa w art. 41 ust. 2, i te inwestycje, o których mowa w art. 41 ust. 3, których przedmiotem są punkty katechetyczne i zakłady charytatywno-opiekuńcze, jak również remonty tych obiektów.

4. Kościelne osoby prawne są zwolnione od opodatkowania i od świadczeń na fundusz gminny i fundusz miejski, od nieruchomości lub ich części, stanowiących własność tych osób lub używanych przez nie na podstawie innego tytułu prawnego na cele niemieszkalne, z wyjątkiem części zajmowanej na wykonywanie działalności gospodarczej.

5. Zwolnienie od opodatkowania podatkiem od nieruchomości oraz od świadczeń na fundusz gminny i fundusz miejski obejmuje nieruchomości lub ich części przeznaczone na cele mieszkalne duchownych i członków zakonu, jeżeli:

1) są one wpisane do rejestru zabytków,
2) służą jako internaty przy szkołach i seminariach duchownych, domy zakonów kontemplacyjnych, domy formacyjne zakonów i domy księży emerytów (sióstr emerytek),
3) znajdują się w budynkach kurii diecezjalnych i biskupich, zakonnych zarządów generalnych i prowincjalnych w Sekretariacie Prymasa Polski i w Sekretariacie Konferencji Episkopatu Polski.

6. Nabywanie i zbywanie rzeczy i praw majątkowych przez kościelne osoby prawne w drodze czynności prawnych oraz spadkobrania, zapisu i zasiedzenia jest zwolnione od podatku od spadków i darowizn oraz opłaty skarbowej, jeżeli ich przedmiotem są:

1) rzeczy i prawa nie przeznaczone do działalności gospodarczej,
2) sprowadzane z zagranicy maszyny, urządzenia i materiały poligraficzne oraz papier.

7. Darowizny na kościelną działalność charytatywno-opiekuńczą są wyłączone z podstawy opodatkowania darczyńców podatkiem dochodowym i podatkiem wyrównawczym, jeżeli kościelna osoba prawna przedstawi darczyńcy pokwitowanie odbioru oraz — w okresie dwóch lat od dnia przekazania darowizny — sprawozdanie o przeznaczeniu jej

na tę działalność. W odniesieniu do darowizn na inne cele mają zastosowanie ogólne przepisy podatkowe.

8. Kościelne jednostki organizacyjne, o których mowa w art. 12, mogą być na wniosek kościelnej osoby prawnej uznane przez właściwą izbę skarbową za odrębne podmioty podatkowe, jeśli są organizacyjnie wyodrębnione.

9. Nabywanie rzeczy i praw majątkowych, o których mowa w ust. 6, jest zwolnione od opłat sądowych i notarialnych, z wyłączeniem opłat kancelaryjnych.

Art. 56. Wolne od opłat celnych są:

1) przesyłane z zagranicy dla kościelnych osób prawnych dary:
   a) przeznaczone na cele kultowe, charytatywno-opiekuńcze i oświatowo-wychowawcze,
   b) maszyny, urządzenia i materiały poligraficzne oraz papier,
2) wysyłane przez kościelne osoby prawne za granicę dary:
   a) na rzecz zagranicznych i międzynarodowych instytucji Kościoła Katolickiego,
   b) przeznaczone dla ofiar klęsk żywiołowych i osób znajdujących się w szczególnej potrzebie.

Art. 57. 1. Kościelne osoby prawne mają prawo do zbierania ofiar na cele religijne, kościelną działalność charytatywno-opiekuńczą, naukową, oświatową i wychowawczą oraz utrzymanie duchownych i członków zakonów.

2. Zbiórki wymienione w ust. 1 nie wymagają pozwolenia organu administracji państwowej, jeżeli odbywają się w obrębie terenów kościelnych, kaplic oraz w miejscach i okolicznościach zwyczajowo przyjętych w danej okolicy i w sposób tradycyjnie ustalony.

Art. 58. 1. Kościelne osoby prawne mogą zakładać fundacje. Do fundacji tych stosuje się ogólnie obowiązujące przepisy o fundacjach, ze zmianami wynikającymi z przepisów ust. 2—5.

2. Niezależnie od nadzoru państwowego, nadzór nad działalnością fundacji sprawuje kościelna osoba prawna, będąca fundatorem lub wskazana w statucie fundacji.

3. W razie stwierdzonych nieprawidłowości w zarządzaniu fundacją, właściwy organ państwowy zwraca się do kościelnej osoby prawnej, sprawującej nadzór nad fundacją, wyznaczając termin nie krótszy niż trzy miesiące na spowodowanie usunięcia nieprawidłowości. Po bezskutecznym upływie tego terminu można zastosować środki przeznaczone w przepisach o fundacjach.

4. W razie konieczności poddania fundacji zarządowi przymusowemu w myśl przepisów o fundacjach, zarząd ten będzie sprawowała kościelna osoba prawna wyznaczone przez Prezydium Konferencji Episkopatu Polski.

5. Jeżeli statut fundacji nie stanowi inaczej, w razie jej likwidacji:

1) do jej majątku znajdującego się w kraju stosuje się odpowiednio przepis art. 59,
2) o przeznaczeniu jej majątku znajdującego się za granicą zadecyduje Konferencja Episkopatu Polski lub wyższy przełożony zakonny.

Art. 59. W razie zniesienia kościelnej osoby prawnej, jej majątek przechodzi na nadrzędną kościelną osobę prawną, a jeżeli taka osoba nie istnieje lub nie działa w Polsce, majątek ten przechodzi na Konferencję Episkopatu Polski lub Konferencję Wyższych Przełożonych Zakonnych.

DZIAŁ IV

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE I KOŃCOWE

Rozdział 1

REGULACJA SPRAW MAJĄTKOWYCH KOŚCIOŁA

Art. 60. 1. Nieruchomości lub ich części, pozostające w dniu wejścia w życie ustawy we władaniu kościelnych osób prawnych, stają się z mocy prawa ich własnością, jeżeli:
1) były własnością diecezji, parafii, klasztorów lub innych instytucji grecko-katolickich (unickich),
2) podlegały przejęciu na własność Państwa z mocy ustawy z dnia 20 marca 1950 r. o przejęciu przez Państwo dóbr martwej ręki, poręczeniu proboszczom posiadania gospodarstw rolnych i utworzeniu Funduszu Kościelnego (Dz. U. Nr 9, poz. 87 i Nr 10, poz. 111 i z 1969 r. Nr 13, poz. 95), zwanej dalej „ustawą o dobrach martwej ręki", a zostały pozostawione, wydzierżawione lub przekazane kościelnym osobom prawnym,
3) podlegały przepisom dekretu z dnia 24 kwietnia 1952 r. o zniesieniu fundacji (Dz. U. Nr 25, poz, 172 i z 1957 r. Nr 1, poz. 3), a zostały poręczone, pozostawione, wydzierżawione, wynajęte lub przekazane kościelnym osobom prawnym,
4) zostały przez byłe władze zaborcze austriackie przejęte na własność funduszy religijnych, funduszy naukowych, szkół parafialnych lub katolickich gmin parafialnych,
5) znajdują się na nich obiekty sakralne wraz z budynkami towarzyszącymi; dotyczy to również obiektów położonych na obszarze m. st. Warszawy, nie dotyczy natomiast kościołów garnizonowych.

2. Przez „budynki towarzyszące" obiektom sakralnym rozumie się położone w sąsiedztwie obiektów sakralnych: budynki stanowiące mieszkanie proboszcza lub rektora i kancelarię parafialną lub kancelarię rektora (plebanię), budynki stanowiące mieszkanie wikariuszy (wikariatkę), budynki stanowiące mieszkanie pracowników świeckich parafii lub rektoratu (organistówkę), budynki punktu katechetycznego

i budynki domu zakonnego związanego z duszpasterstwem w tym obiekcie sakralnym albo świadczeniem w nim pomocy.

3. Nieruchomości lub ich części, o których mowa w ust. 1 pkt 4, które w dniu wejścia w życie ustawy znajdują się we władaniu państwowych jednostek organizacyjnych, stają się z mocy prawa odpowiednio własnością Skarbu Państwa, innych państwowych osób prawnych lub mieniem komunalnym.

4. Nieruchomości lub ich części, o których mowa w ust. 1 pkt 4, znajdujące się w samoistnym posiadaniu osób fizycznych lub osób prawnych nie wymienionych w ust. 1 i 3, podlegają nabyciu w drodze zasiedzenia, przy zaliczeniu okresu posiadania przed dniem wejścia w życie ustawy.

5. Stwierdzenie przejścia własności nieruchomości lub ich części, o których mowa w ust. 1 i 3, następuje w drodze decyzji terenowego organu administracji państwowej o właściwości szczególnej do spraw wyznań stopnia wojewódzkiego.

6. Decyzje, o których mowa w ust. 5: mogą być zaskarżone do sądu administracyjnego. Skarga na niewydanie decyzji jest dopuszczalna po upływie 2 lat od daty wszczęcia postępowania administracyjnego.

7. Przejście własności nieruchomości lub ich części na podstawie ust. 1 i 3 jest wolne od podatków i opłat związanych z tym przejściem, a wynikające z niego wpisy do ksiąg wieczystych i ich zakładanie są wolne od opłat.

8. Postępowanie sądowe lub administracyjne dotyczące nieruchomości, o których mowa w ust. 1 i 3, ulega zawieszeniu, a sądy lub organy administracji państwowej przekazują ich akta organowi, o którym mowa w ust. 5.

9. Organ, który wydał decyzję ostateczną określoną w ust. 5, zawiadamia o niej sąd lub organ administracji państwowej, który zawiesił postępowanie, zwracając akta sprawy. Sąd lub organ administracji państwowej umorzy postępowanie.

Art. 61. 1. Na wniosek kościelnych osób prawnych wszczyna się postępowanie, zwane dalej „postępowaniem regulacyjnym", w przedmiocie przywrócenia im własności upaństwowionych nieruchomości lub ich części:

1) nie pozostających we władaniu kościelnych osób prawnych nieruchomości, o których mowa w art. 60 ust. 1 pkt 1, chyba że pozostają one w dniu wejścia w życie ustawy we władaniu innych kościołów i związków wyznaniowych,
2) przejętych w toku wykonywania ustawy o dobrach martwej ręki, jeżeli nie wydzielono z nich należnych w myśl tej ustawy gospodarstw rolnych proboszczów lub gruntów, o których mowa w aneksie do protokołu Komisji Wspólnej Rządu i Episkopatu z dnia 14 kwietnia 1950 r.,
3) które należały do zakonów bezhabitowych i stowarzyszeń kościel-

nych, a zostały przejęte w toku likwidacji dokonanej na podstawie rozporządzenia Ministra Administracji Publicznej z dnia 10 marca 1950 r. w sprawie przystosowania stowarzyszeń do przepisów prawa o stowarzyszeniach (Dz. U. Nr 9, poz. 98),

4) mienia fundacji kościelnych,

5) przejętych po 1948 r. w trybie egzekucji zaległości podatkowych,

6) wywłaszczonych, jeżeli odszkodowanie za wywłaszczoną nieruchomość nie zostało wypłacone lub nie zostało podjęte,

7) przejętych we władanie państwowych jednostek organizacyjnych bez tytułu prawnego, bez względu na późniejsze ustawodawstwo konwalidujące te przejęcia.

2. Przedmiotem postępowania regulacyjnego może być również przekazanie własności nieruchomości lub ich części:

1) w celu przywrócenia w nich sprawowania kultu religijnego lub działalności kościelnych osób prawnych w zakresie, o którym mowa w art. 20 i 39,

2) których stan prawny nie jest ustalony, jeżeli nie stoją temu na przeszkodzie prawa osób trzecich.

3. W odniesieniu do nieruchomości położonych na obszarze objętym dekretem z dnia 25 października 1945 r. o własności i użytkowaniu gruntów na obszarze m. st. Warszawy (Dz. U. Nr 50, poz. 279) przedmiotem postępowania regulacyjnego jest przywrócenie własności budynków wraz z ustanowieniem użytkowania wieczystego odpowiednich gruntów.

4. Regulacja nie może naruszać:

1) przepisów ustawy z dnia 3 stycznia 1946 r. o przejęciu na własność Państwa podstawowych gałęzi gospodarki narodowej (Dz. U. Nr 3, poz. 17, Nr 71, poz. 389 i Nr 72, poz. 394, z 1958 r. Nr 45, poz. 224 oraz z 1969 r. Nr 13, poz. 95),

2) przepisów ustawy o dobrach martwej ręki, z zastrzeżeniem przepisów art. 60 ust. 1 pkt 2 i art. 61 ust. 1 pkt 2,

3) praw nabytych przez niepaństwowe osoby trzecie, w szczególności przez inne kościoły i związki wyznaniowe oraz rolników indywidualnych.

Art. 62. 1. Postępowanie regulacyjne przeprowadza Komisja Majątkowa, zwana dalej „Komisją", złożona z przedstawicieli wyznaczonych w równej liczbie przez Urząd do Spraw Wyznań i Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski.

2. Uczestnikami postępowania regulacyjnego są oprócz wnioskodawcy wszystkie zainteresowane jednostki państwowe i kościelne.

3. Wnioski o wszczęcie postępowania regulacyjnego zgłasza się w terminie 2 lat od dnia wejścia w życie ustawy. Roszczenia nie zgłoszone w tym terminie wygasają.

4. Postępowanie sądowe lub administracyjne dotyczące nieruchomości, o których mowa w art. 61, ulega zawieszeniu, a sądy i organy

administracji państwowej przekazują ich akta Urzędowi do Spraw Wyznań w celu przedłożenia Komisji.

5. Komisja rozpatruje sprawy w zespołach orzekających, w skład których wchodzi po dwóch członków wyznaczonych przez Urząd do Spraw Wyznań i Sekretariat Konferencji Episkopatu Polski oraz po jednym przedstawicielu organów nadrzędnych nad uczestnikami postępowania. Przedstawicielem tym nie może być osoba reprezentująca uczestnika.

6. Zespół orzekający po otrzymaniu wniosku o wszczęcie postępowania regulacyjnego bada, czy jest ono dopuszczalne, a wniosek niedopuszczalny odrzuca.

7. Zespół orzekający może ze względu na szczególne trudności zwrócić się do Komisji o rozpatrzenie sprawy przez jej pełny skład, wraz z przedstawicielami organów nadrzędnych nad uczestnikami postępowania. Do orzeczenia Komisji wydanego przez jej pełny skład stosuje się przepisy ustawy dotyczące orzeczeń zespołu orzekającego.

8. Postępowanie regulacyjne jest wolne od opłat.

9. Liczebność Komisji, szczegółowy tryb postępowania regulacyjnego oraz wynagrodzenie dla członków Komisji i personelu pomocniczego określi Minister — Kierownik Urzędu do Spraw Wyznań w porozumieniu z Sekretariatem Konferencji Episkopatu Polski.

Art. 63. 1. Regulacja może polegać na:

1) przywróceniu kościelnym osobom prawnym własności nieruchomości wymienionych w art. 61 ust. 1 i 2 lub ich części,
2) przyznaniu odpowiedniej nieruchomości zamiennej, gdyby przywrócenie własności natrafiało na trudne do przezwyciężenia przeszkody,
3) przyznaniu odszkodowania ustalonego według przepisów o wywłaszczaniu nieruchomości, w razie niemożności dokonania regulacji przewidzianych w pkt 1 i 2.

2. Regulacja odnośnie do nieruchomości rolnych następuje przez wydzielenie nieruchomości, która wraz z gruntami rolnymi będącymi już własnością wnioskodawcy będzie odpowiadała średniej wielkości gospodarstwa indywidualnego w danym województwie.

3. W toku postępowania regulacyjnego można dokonać także regulacji granic nieruchomości, a w miarę potrzeby ustanowić służebność gruntową lub znieść służebność dotychczas istniejącą.

4. Uczestnicy postępowania mogą zawrzeć ugodę przed zespołem orzekającym. Jeżeli ugoda nie została zawarta, zespół ten wydaje orzeczenie. Ugody i orzeczenia mają moc sądowych tytułów egzekucyjnych.

5. Orzeczenie uwzględniające wniosek, jak i ugoda zawarta przed zespołem orzekającym powinny określać:

1) stan prawny nieruchomości,
2) związane z tym stanem obowiązki uczestników postępowania, w szczególności obowiązek wydania w oznaczonym terminie nieruchomości, jeżeli nie znajduje się ona we władaniu wnioskodawcy.

3) w razie przyznania odszkodowania obowiązek zapłaty należnej z tego tytułu sumy.

6. Wnioskodawca może zrzec się prawa własności nierolniczej nieruchomości zamiennej na rzecz innej kościelnej osoby prawnej, za jej zgodą. Zrzeczenie to włącza się do treści ugody lub orzeczenia.

7. Orzeczenie jak i ugoda stanowią podstawę do dokonania wpisów w księgach wieczystych i w ewidencji gruntów. Przepis art. 60 ust. 7 stosuje się odpowiednio.

8. Od orzeczenia zespołu orzekającego nie przysługuje odwołanie.

9. Rada Ministrów, w drodze rozporządzenia, określi, z mienia których państwowych jednostek organizacyjnych lub mienia komunalnego może być wyłączona nieruchomość w celu jej przekazania jako nieruchomość zamienna lub na którą państwową jednostkę organizacyjną może być nałożony obowiązek zapłaty odszkodowania.

Art. 64. 1. Jeżeli zespół orzekający lub Komisja w jej pełnym składzie nie uzgodniły orzeczenia, zawiadamiają o tym pisemnie uczestników postępowania regulacyjnego.

2. Uczestnicy postępowania regulacyjnego mogą, w terminie sześciu miesięcy od otrzymania zawiadomienia, wystąpić o podjęcie zawieszonego postępowania sądowego lub administracyjnego, a jeżeli nie było ono wszczęte — wystąpić do sądu o zasądzenie roszczenia. Przy rozpoznaniu sprawy sąd stosuje zasady wymienione w art. 63 ust. 1—3. W przypadku braku wystąpienia do sądu w tym okresie, roszczenie wygasa.

Art. 65. 1. Sytuację prawną zakładów służby zdrowia, które były własnością kościelnych osób prawnych i zostały uchwałami Rady Ministrów przejęte na własność Państwa, oraz nieruchomości użytkowanych przez te zakłady regulują umowy między organem administracji państwowej sprawującym nadzór nad zakładem a właścicielem nieruchomości. Jeżeli zakład prowadzi szkoła wyższa lub inna państwowa osoba prawna, jest ona stroną umowy.

2. Umowa powinna przewidywać:

1) przejęcie nieruchomości na własność Państwa w zamian za nieruchomość zamienną lub za odszkodowanie odpowiadające odszkodowaniu za wywłaszczenie nieruchomości, w szczególności w przypadkach, gdy działalność zakładu wymaga inwestycji, albo
2) przekazanie zakładu wraz z nieruchomością kościelnej osobie prawnej, która uprzednio była jego właścicielem, jeżeli chce ona go prowadzić, albo
3) oddanie nieruchomości właścicielowi, albo
4) formę korzystania z nieruchomości przez zakład i zasady płatności.

3. Jeżeli strony nie zawrą umowy w okresie dwóch lat od wejścia w życie ustawy, każda ze stron może przekazać sprawę do rozpatrzenia Komisji. Przy rozpoznaniu sprawy mają zastosowanie przepisy art. 61—64.

4. Przepisy ust. 1—3 stosuje się odpowiednio do zakładów służby zdrowia, które były własnością fundacji lub stowarzyszeń kościelnych. Stroną umowy w tych przypadkach jest diecezja (archidiecezja), na której terenie jest położony zakład.

Art. 66. 1. Przydziały lokali dokonane w trybie przepisów o szczególnym trybie najmu na rzecz państwowych jednostek organizacyjnych lub organizacji politycznych, zawodowych, spółdzielczych lub społecznych w nieruchomościach stanowiących własność kościelnych osób prawnych tracą moc z upływem dwóch lat od dnia wejścia w życie ustawy.

2. W terminie określonym w ust. 1 nastąpi zwrot lokalu w stanie wolnym lub też strony zawrą nową umowę najmu lokalu lub umowę o przeniesienie własności nieruchomości.

3. Jeżeli strony dojdą do porozumienia w sprawie najmu lokalu, lecz nie zdołały uzgodnić wysokości czynszu, każda z nich może zwrócić się w tej sprawie do sądu.

Art. 67. 1. Na wniosek państwowych jednostek organizacyjnych wszczyna się postępowanie regulacyjne dotyczące nieruchomości lub ich części, które stanowią własność tych jednostek i nie są wymienione w art. 60, a znajdują się we władaniu kościelnych osób prawnych bez tytułu prawnego.

2. Postępowanie regulacyjne może również dotyczyć lokali, na które kościelne osoby prawne otrzymały przydziały lokali lub budynków w trybie przepisów o szczególnym trybie najmu, jeżeli lokale lub budynki te stały się dla nich zbędne.

3. Przepisy art. 66 ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio.

Art. 68. 1. Wnioski władz kościelnych, złożone w terminie pięciu lat od dnia wejścia w życie ustawy, o wpisy do ksiąg wieczystych na rzecz kościelnej osoby prawnej władającej nieruchomością lub korzystającej z prawa oraz te wpisy są wolne od opłat, a przejście praw wolne od podatku.

2. Przepis ust. 1 ma również zastosowanie do zakładania ksiąg wieczystych, jeżeli poprzednie księgi wieczyste utraciły moc prawną, a zachowały znaczenie dokumentów.

Art. 69. W okresie dwóch lat od dnia wejścia w życie ustawy darowizny dokonane przez duchownych na rzecz kościelnych osób prawnych, jeżeli ich przedmiotem są udziały w spółkach, są zwolnione od opodatkowania, opłat skarbowych, sądowych i notarialnych, z wyjątkiem opłat kancelaryjnych.

Art. 70. 1. Przepis art. 44 stosuje się również do nieruchomości pozostających w dniu wejścia w życie ustawy w użytkowaniu wieczystym kościelnych osób prawnych z przeznaczeniem na zakłady charytatywno-opiekuńcze i punkty katechetyczne.

2. Przepis art. 42 ust. 2 stosuje się również do nieruchomości pozo-

stających w dniu wejścia w życie ustawy w użytkowaniu wieczystym kościelnych osób prawnych, z przeznaczeniem na inwestycje sakralne i kościelne, z wyjątkiem wymienionych w ust. 1, oraz katolickie cmentarze wyznaniowe. W razie sprzedaży zalicza się na poczet ceny wpłacone opłaty za użytkowanie wieczyste.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się, jeżeli nieruchomości oddane w użytkowanie wieczyste przeszły na własność kościelnych osób prawnych na podstawie art. 60.

Art. 71. 1. Ubezpieczenie społeczne duchownych reguluje odrębna ustawa.

2. Niezależnie od ustawowego ubezpieczenia duchownych kościelne osoby prawne mogą prowadzić wewnętrzną działalność ubezpieczeniową na rzecz duchownych, która w rozumieniu ustawy jest działalnością niegospodarczą.

Rozdział 2

PRZEPISY PRZEJŚCIOWE

Art. 72. 1. Dowodem posiadania osobowości prawnej przez istniejące, w dniu wejścia w życie ustawy, osoby prawne jest wymienionie ich w:

1) ostatnim wydanym drukiem przez diecezję lub archidiecezję przed wejściem w życie ustawy wykazie jednostek kościelnych i duchowieństwa (schematyzmie diecezjalnym),
2) ankiecie statystycznej zakonu lub prowincji zakonnej, złożonej według stanu z dnia 31 grudnia 1988 r. Urzędowi do Spraw Wyznań,
3) decyzjach o niezgłoszeniu zastrzeżeń przeciwko utworzeniu parafii, wydanych na podstawie art. 1 i 2 dekretu z dnia 31 grudnia 1956 r. o organizowaniu i obsadzaniu stanowisk kościelnych (Dz. U. z 1957 r. Nr 1, poz. 6).

2. W przypadkach gdy osobą prawna nie jest wykazana w dokumentach, o których mowa w ust. 1, władza kościelna nadeśle, w terminie sześciu miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy, ich wykaz organom administracji państwowej, wymienionym w art. 13 ust. 2.

Art. 73. 1. Zmiana nazwy grup osób prawnych lub poszczególnych osób wymienionych w art. 6—9, bez zmiany ich istoty, może być dokonana przepisami wewnątrzkościelnymi, bez konieczności zmiany ustawy.

2. Minister — Kierownik Urzędu do Spraw Wyznań na wniosek Sekretariatu Konferencji Episkopatu Polski ogłosi zmianę, o której mowa w ust. 1, w Dzienniku Urzędowym Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej „Monitor Polski".

Rozdział 3

ZMIANY W PRZEPISACH OBOWIĄZUJĄCYCH

Art. 74. 1. W ustawie z dnia 15 marca 1933 r. o zbiórkach publicznych (Dz. U. Nr 22, poz. 162, z 1948 r. Nr 36, poz. 250 i z 1971 r. Nr 12, poz. 115) w art. 13 lit. a) otrzymuje brzmienie:

„a) do zbierania ofiar na cele religijne, kościelną działalność charytatywno-opiekuńczą, naukową, oświatową i wychowawczą oraz utrzymanie duchownych i członków zakonów, jeżeli odbywają się w obrębie terenów kościelnych, kaplic oraz w miejscach i okolicznościach zwyczajowo przyjętych w danej okolicy i w sposób tradycyjnie ustalony,".

2. W art. 13 ustawy z dnia 28 października 1948 r. o zakładach społecznych służby zdrowia i planowej gospodarce w służbie zdrowia (Dz. U. Nr 55, poz. 434, z 1950 r. Nr 36, poz. 327, z 1951 r. Nr 1, poz. 2 i z 1955 r. Nr 11, poz. 67) ust. 1—3 skreśla się.

3. W ustawie z dnia 18 stycznia 1951 r. o dniach wolnych od pracy (Dz. U. Nr 4, poz. 28 i z 1960 r. Nr 51, poz. 297) w art. 1 pkt 1:

1) dodaje się lit. i) w brzmieniu:

„i) 15 sierpnia — Wniebowzięcie Najświętszej Maryi Panny",

2) dodaje się nową lit. k) w brzmieniu:

„k) 11 listopada — Narodowe Święto Niepdoległości",

3) dotychczasowe lit. k) i l) otrzymują oznaczenie lit. l) i m).

4. W ustawie z dnia 31 grudnia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. N. z 1972 r. Nr 47, poz. 298) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1:

a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Założenie lub rozszerzenie cmentarza wyznaniowego może nastąpić na terenie przeznaczonym na ten cel w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, po uzyskaniu zgody państwowego wojewódzkiego inspektora sanitarnego.",

b) dodaje się ust. 5 w brzmieniu:

„5. Zamknięcie cmentarza wyznaniowego następuje na wniosek władzy kościelnej lub za jej zgodą.",

2) w art. 2 ust. 3 skreśla się,

3) w art. 8 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. W miejscowościach, w których nie ma cmentarzy komunalnych, zarząd cmentarza wyznaniowego umożliwia pochowanie na tym cmentarzu, na równych prawach, zwłok osób zmarłych, które nie należą do danego wyznania.",

4) art. 17 skreśla się.

5. W ustawie z dnia 29 marca 1962 r. o zgromadzeniach (Dz. U.

Nr 20, poz. 89, z 1971 r. Nr 12, poz. 115, z 1982 r. Nr 14, poz. 113, z 1985 r. Nr 36, poz. 167 i z 1989 r. Nr 20, poz. 104) w art. 4 w ust. 1:

1) pkt 8 i 9 otrzymują brzmienie:

„8) zgromadzenia związane z uroczystościami pogrzebowymi oraz sprawowane na cmentarzach nabożeństwa za zmarłych,

9) nabożeństwa i obrzędy religijne kościołów i innych związków wyznaniowych o uregulowanej sytuacji prawnej, odbywające się:

a) w kościołach, kaplicach, domach modlitwy, budynkach kościelnych i na gruntach kościelnych oraz w innych pomieszczeniach służących katechizacji lub organizacjom kościelnym,

b) w innych miejscach udostępnionych na ten cel przez osobę uprawnioną do dysponowania nimi, z wyłączeniem dróg, placów oraz budynków publicznych,",

2) dodaje się pkt 10 i 11 w brzmieniu:

„10) procesje i pielgrzymki na drogach publicznych, których trasa została uzgodniona w trybie przepisów o ruchu drogowym,

11) zgromadzenia organizacji kościelnych, jeżeli nie odbywają się na drogach i placach publicznych lub w budynkach państwowych".

6. W ustawie z dnia 31 marca 1965 r. o stopniach naukowych i tytułach naukowych (Dz. U. z 1985 r. Nr 42, poz. 202 i z 1987 r. Nr 22, poz. 128) po art. 31 dodaje się art. 31a w brzmieniu:

„Art. 31a. 1. W Katolickim Uniwersytecie Lubelskim tytuły naukowe profesora nadzwyczajnego i profesora zwyczajnego nadaje Senat na wniosek rady wydziału, po otrzymaniu pozytywnej opinii Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej.

2. Rektor Katolickiego Uniwerystetu Lubelskiego powiadamia Ministra Edukacji Narodowej o nadaniu tytułu naukowego.

3. Tytuły naukowe nadane przez Senat Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego odpowiadają, z zastrzeżeniem wynikającym z ust. 4, tytułom naukowym nadanym w trybie art. 31.

4. Jeżeli profesor Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego przechodzi do państwowej jednostki organizacyjnej wymienionej w art. 31 ust. 2 na stanowisko profesora, tytuł naukowy nadaje mu Rada Państwa, w trybie określonym w tym przepisie. W postępowaniu o nadanie tytułu naukowego zachowuje moc opinia Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej."

7. W ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. z 1988 r. Nr 30, poz. 207 i z 1989 r. Nr 20, poz. 104) wprowadza się następujące zmiany:

1) po art. 46 dodaje się art. 46a w brzmieniu:

„Art. 46a. 1. Poborowych, którzy zostali duchownymi lub członkami zakonów (po profesji wieczystej) przenosi się do rezerwy.

2. Przepisu ust. 1 oraz innych przepisów ustawy dotyczących duchownych lub członków zakonu nie stosuje się do:

1) duchownych wybieranych na określoną kadencję,

2) duchownych lub członków zakonów, kościołów i innych związków wyznaniowych o nie uregulowanej sytuacji prawnej.",

2) po art. 113 dodaje się art. 113a w brzmieniu:

„Art. 113a. Duchowni, z wyjątkiem wybieranych na określoną kadencję, oraz członkowie zakonów mogą być powoływani do odbywania ćwiczeń wojskowych tylko w celu przeszkolenia do pełnienia funkcji kapelana wojskowego, za zgodą właściwego przełożonego kościelnego.",

3) po art. 117 dodaje się art. 117a w brzmieniu:

„Art. 117a. 1. Duchowni, z wyjątkiem wybieranych na określoną kadencję, mogą być powołani do czynnej służby wojskowej wyłącznie do pełnienia funkcji kapelanów wojskowych.

2. Słuchacze seminariów i szkół duchownych oraz członkowie zakonów mogą być powołani do czynnej służby wojskowej wyłącznie do służby sanitarnej lub służby w obronie cywilnej."

8. W ustawie z dnia 19 kwietnia 1969 r. — Kodeks karny (Dz. U. Nr 13, poz. 94, z 1974 r. Nr 27, poz. 157, z 1979 r. Nr 15, poz. 97, z 1982 r. Nr 16, poz. 125, Nr 40, poz. 271 i Nr 41, poz. 273, z 1983 r. Nr 6, poz. 35 i Nr 44, poz. 203, z 1985 r. Nr 4, poz. 15 i Nr 23, poz. 100 oraz z 1987 r. Nr 14, poz. 83) art. 194 i 195 skreśla się.

9. W ustawie z dnia 19 kwietnia 1969 r. — Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 13, poz. 96, z 1982 r. Nr 16, poz. 124 i Nr 41, poz. 273, z 1983 r. Nr 44, poz. 203, z 1985 r. Nr 23, poz. 100 i Nr 31, poz. 138, z 1987 r. Nr 21, poz. 123 i z 1988 r. Nr 20, poz. 135) w art. 14 po wyrazach „oraz żołnierzom" dodaje się wyrazy „jak również duchownym i członkom zakonów oraz diakonatów".

10. W ustawie z dnia 4 maja 1982 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 1985 r. Nr 42, poz. 201, z 1987 r. Nr 22, poz. 128 oraz z 1989 r. Nr 4, poz. 24, Nr 6, poz. 33 i Nr 20, poz. 104) w art. 7 w ust. 4 wyrazy „których status jest uregulowany umową między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a władzami kościelnymi" skreśla się.

11. W ustawie z dnia 29 kwietnia 1985 r. o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości (Dz. U. z 1989 r. Nr 14, poz. 74) w art. 82 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. W obrocie nieruchomościami między osobami prawnymi jednego

kościoła lub innego związku wyznaniowego nie stosuje się prawa pierwokupu na rzecz Skarbu Państwa".

12. W ustawie z dnia 29 września 1986 r. — Prawo o aktach stanu cywilnego (Dz. U. Nr 36, poz. 180 i z 1988 r. Nr 19, poz. 132) art. 63 i rozdział 10 skreśla się.

Art. 75. 1. Do czasu wydania przepisów wykonawczych, o których mowa w art. 19 ust. 2, art. 20 ust. 2, art. 21 ust. 2, art. 30 ust. 3 i art. 42 ust. 5, pozostają w mocy przepisy dotychczasowe.

2. Tracą moc inne akty prawne w sprawach uregulowanych ustawą.

Rozdział 4

PRZEPISY KOŃCOWE

Art. 76. Tracą moc:

1) dekret z dnia 31 grudnia 1956 r. o organizowaniu i obsadzaniu stanowisk kościelnych (Dz. U. z 1957 r. Nr 1, poz. 6),
2) przepisy rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1932 r. — Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. Nr 94, poz. 808, z 1946 r. Nr 4, poz. 30, z 1949 r. Nr 41, poz. 293 i Nr 45, poz. 335, z 1950 r. Nr 44, poz. 401 i Nr 53, poz, 489, z 1964 r. Nr 41, poz. 276 oraz z 1985 r. Nr 36, poz. 167) utrzymane w mocy odnośnie do związków wyznaniowych oraz zakonów i kongregacji duchownych przepisem art. 51 i art. 56 pkt 1 ustawy z dnia 7 kwientia 1989 r. — Prawo o stowarzyszeniach (Dz, U. Nr 20, poz. 104),
3) przepisy art. 2 ust. 2 lit. a) i c) dekretu z dnia 5 sierpnia 1949 r. o zmianie niektórych przepisów Prawa o stowarzyszeniach (Dz. U. Nr 45, poz. 335).

Art. 77. Ustawa wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Przewodniczący Rady Państwa: w z. *K. Barcikowski*
Sekretarz Rady Państwa: *Z. Surowiec*

IV. WSPOMNIENIA POŚMIERTNE

Ks. Józef Pater

ŚP. KS. DANIEL DĄBROWSKI (1932—1988)

Raz jeszcze potwierdziło się znane w kręgach duchowieństwa powiedzenie: „repentina mors, sacerdotum sors" — „nagła śmierć — to kapłański los", kiedy dotarła wiadomość o śmierci świebodzickiego proboszcza ks. kanonika Daniela Dąbrowskiego. Ten stosunkowo młody jeszcze kapłan liczący 56 lat życia, mający cały szereg planów i za-

mierzeń, odszedł nagle i nieoczekiwanie po wypełnieniu niedzielnych obowiązków duszpasterskich, 10 października 1988 r.

Ks. Daniel Dąbrowski urodził się 9 września 1932 r. w Święcanach k. Jasła, w diecezji przemyskiej. Rodzicami jego byli Władysław i Maria z domu Zając, prowadzący niewielkie gospodarstwo rolne. Warunki materialne rodziny liczącej sześcioro dzieci były więcej niż skromne, gdyż 4 hektarowe pole w okolicy podgórskiej miało niezbyt urodzajną ziemię. Jedynym darem, który mogli Dąbrowscy przekazać swoim dzieciom, to była głęboka religijność i przykład pracowitości. Daniel te dary przyjął z wdzięcznością i starał się je w swoim życiu jeszcze pomnożyć. Po ukończeniu szkoły podstawowej w rodzinnej miejscowości i Liceum Ogólnokształcącego w Bieczu, wstąpił w 1952 r. do Wyższego Seminarium Duchownego we Wrocławiu. Święcenia kapłańskie otrzymał 23 VI 1957 r. w Archikatedrze Wrocławskiej z rąk rządcy diecezji Bpa Bolesława Kominka. Skierowany do pracy duszpasterskiej pełnił gorliwie obowiązki wikariusza najpierw w parafii św. Mikołaja w Świebodzicach (1957—1962), a następnie w parafii św. Henryka we Wrocławiu w 1962 r. skąd po sześciu miesiącach został przeniesiony do Rapocina k. Głogowa. Tu pracował najpierw w charakterze administratora, a następnie proboszcza parafii. Warunki pracy duszpasterskiej w Rapocinie były niezwykle trudne z powodu dojazdów do kościołów filialnych i dużej migracji ludności. Do tego należało jeszcze odbudować ze zniszczeń wojennych zabytkowy kościół parafialny i wyremontować kościoły filialne w Sobczycach i w Małym Grodźcu. Ks. Dąbrowski wywiązał się z tego zadania znakomicie, zyskując podziw i uznanie wśród księży kondekanalnych oraz szacunek i autorytet u swoich parafian. W uznaniu zasług władze kościelne wyróżniły go 10 X 1967 r. godnością kanonika i zaproponowały mu w następnym roku większą placówkę koło Wrocławia. Wskazana placówka Mąkoszyce k. Brzegu widocznie mu nie odpowiadała, skoro poprosił jeszcze o pozostawienie go w Rapocinie. Dopiero w 1971 r. wniósł podanie o przydzielenie mu placówki duszpasterskiej w Świebodzicach, przy wymagającym grutownego remontu kościele św. Franciszka. Dekretem z dnia 15 III 1971 r., został więc mianowany rektorem tegoż kościoła, a następnie 9 V 1972 r. administratorem nowo utworzonej tam parafii.

Podobnie jak na poprzedniej parafii, tak i tutaj, nie zaniedbując obowiązków ściśle duszpasterskich, przystąpił z ogromnym zapałem do remontu zabytkowego kościoła i zorganizowania plebanii wraz z salkami katechetycznymi w zakupionej na ten cel starej kuźni. Ponadto przejął i odbudował ruiny poprotestanckiego kościoła w Cierniach. Uporządkował parafialny cmentarz i plac przykościelny. Wraz z rozwojem parafii widział potrzebę wybudowania domu katechetycznego z zapleczem. Wystarał się więc o pozwolenie i zaczął gromadzić potrzebny materiał budowlany. Niestety, nadwyrężone serce odmówiło mu posłu-

szeństwa. W niedzielę po południu 9 października 1988 r., po nagłym ataku serca został przewieziony do miejscowego szpitala i tam zmarł w dniu następnym, 10 października 1988 r. Pochowany został 13 X 1988 r. przy udziale znacznej liczby duchowieństwa i wiernych ze Świebodzic oraz Rapocina. Spoczął na miejscowym cmentarzu przy kościele św. Franciszka wśród swoich parafian. Uroczystościom pogrzebowym przewodniczył ks. bp Adam Dyczkowski, kolega z lat studiów. W kazaniu swym ks. biskup podkreślił znaną mu skromność zmarłego oraz jego gorliwość i cichą bez rozgłosu pracę dla sprawy Bożej i dobra dusz ludzkich.

Requiescat in pace.

ŚP. KS. DZIEKAN JÓZEF (ŁACH) LACH (1913—1989)

Świebodzicki proboszcz, kanonik i dziekan, ks. Józef Lach nie należał do pokolenia pionierów, ale przez swój długoletni pobyt w parafii św. Piotra i Pawła, głęboko wpisał się w pamięć kilku pokoleń swoich parafian. Wysokiego wzrostu, z poczuciem humoru, nigdy nie przeszedł obojętnie wobec spotkanych ludzi. Nazywany patriarchą Świebodzic zostawił swoistą legendę, która zakończyła się z chwilą jego śmierci. Ożywiają ją jednak wspomnienia starszych i młodszych kapłanów — współpracowników i sąsiadów oraz wiernych parafian.

Ks. Józef Lach urodził się 1 marca 1913 r. w Odrzykoniu k. Krosna, w rolniczej rodzinie Jana i Anny z d. Kuś. Po ukończeniu miejscowej szkoły powszechnej i Liceum Ogólnokształcącego w Krośnie, wstąpił w 1933 r. do Seminarium Duchownego w Przemyślu. Święcenia kapłańskie otrzymał 26 VI 1938 r. w katedrze przemyskiej, z rąk ordynariusza diecezji bpa Franciszka Bardy. Skierowany przez władze kościelne do pracy duszpasterskiej, pracował w charakterze wikariusza najpierw w Żołyni powiat Łańcut od 4 VIII 1938 — 16 IX 1946 r., a następnie w Błażowej pow. Rzeszów od 16 IX 1946 — 1 III 1948 r. W latach okupacji współpracował z partyzantką, za co był więziony przez jakiś czas przez gestapo w Rzeszowie. Trzykrotnie był skazywany na karę śmierci, od której uwolnił go życzliwy dla Polaków miejscowy komendant pochodzenia austriackiego. Ostrzeżony wcześniej, przeżył pacyfikację parafii, ukrywając się przez kilka dni w organach kościelnych. Po zakończeniu działań wojennych, przeniesiony na równorzędne stanowisko wikariusza do Błażowej, spotkał się z prześladowaniem ze strony Urzędu Bezpieczeństwa. Zagrożony ewidentnym niebezpieczeństwem, uciekł przed funkcjonariuszami przez okno wikarówki i pod osłoną nocy schronił się u jednego z parafian. W następnym dniu udał się natychmiast na Ziemie Zachodnie, by tu podjąć pracę duszpasterską. Początkowo zamierzał udać się do Szczecina, lecz koledzy zatrzymali

go w diecezji wrocławskiej. Tu pod zmienionym nieco nazwiskiem Łach = Lach, podjął 8 IV 1948 r. pracę duszpasterską w Gajkowie, gdzie należało odbudować ze zniszczeń wojennych kościół parafialny. W pracy nie żałował sił i wraz z parafianami nosił wapno, cegłę oraz inne materiały budowlane. Dzięki temu już 15 VIII 1948 r. mogło nastąpić poświęcenie odbudowanej świątyni. Ponadto powiększył w Czernicy kaplicę cmentarną, w której można było odprawiać Msze św. w niedziele i święta. Po odbytej wizytacji kanonicznej 20 IX 1952 r. Wikariusz Kapitulny podziękował ks. Lachowi za pracę parafialną i odbudowę kościoła oraz za pomoc w odbudowie katedry wrocławskiej. W rok później ks. Lach (14 XII 1953 r.) został przeniesiony do Świebodzic w charakterze administratora, a następnie proboszcza parafii św. Piotra i Pawła. Parafia erygowana w 1952 r. z podziału parafii św. Mikołaja posiadała budynki kościelne raczej w dobrym stanie. Stąd nowy jej duszpasterz po niewielkiej adaptacji poprotestanckiego kościoła (częściowa likwidacja balkonów i malowanie) mógł się skoncentrować na pracy ściśle duszpasterskiej. Wielki nacisk kładł zatem na katechizację dzieci i młodzieży oraz na regularność praktyk religijnych swoich wiernych. W tym celu prowadził skrupulatnie kartotekę rodzinną i katechetyczną, z których korzystał zawsze w czasie wizyt duszpasterskich i w rozmowach kancelaryjnych. Chcąc przełamać niejako opory wewnętrzne niektórych parafian zaniedbujących spowiedź i komunię św. wielkanocną, wprowadził dodatkowe kartki, tłumacząc im zawsze ich sens i znaczenie. Dbał o wysoki poziom rekolekcji wielkopostnych i adwentowych. W związku z tym dobierał zwykle renomowanych już głosicieli Słowa Bożego. Zauroczony w latach dziecinnych postacią ks. dziekana Świątka z Odrzykonia, dbał o poprawność liturgii i śpiewu kościelnego. W poczynaniach swoich był wymagający, a nawet rygorystyczny, co przy żywotnym temperamencie stwarzało mu nierzadko sporo kłopotów z wikarymi i wiernymi. Trzymał się jednak zasady św. Pawła, którą często powtarzał, „proś, błagaj, łaj, karz, w porę i nieporę..." (2 Tym 4, 2). W życiu prywatnym był niezwykle towarzyski i pełen humoru. Stąd chętnie zapraszano go na różnego rodzaju uroczystości parafialne i rodzinne. Zawsze głęboko przeżywał wszelkie niedopowiedzenia i nieporozumienia. Zapominał jednak o nich natychmiast, gdy okazywano mu dobrę wolę i chęć pojednania. W 1972 r. podjął się budowy kaplicy św. Maksymiliana w Cieszowie, a w dwa lata później generalnego remontu kościoła parafialnego w Świebodzicach. Władze kościelne doceniając jego gorliwość, zamianowały go w 1972 r. wicedziekanem dekanatu Wałbrzych-Północ, a w 1987 r. dziekanem nowo utworzonego dekanatu Świebodzice. Ksiądz Henryk Kardynał Gulbinowicz Abp Metropolita Wrocławski odznaczył go ponadto w 1985 r. Rokietą i Montoletem. W 1988 r. ks. Lach przeżywał uroczyście złoty jubileusz swego kapłaństwa. Żywotny i niezwykle energiczny w swoim działaniu, skarżył się jednak od szeregu lat na złe

samopoczucie i bóle w nogach. Wielokrotnie też z tego powodu padał na ziemię, tłukąc się dotkliwie. Fakty te ukrywał przed innymi, a zdradzał je tylko zaufanym. Kolejne tego rodzaju zdarzenia stały się przyczyną jego śmierci, gdyż po jednym z takich upadków, dopiero po dwóch tygodniach zgłosił się do szpitala. Tam upadł ponownie i stracił przytomność, której nie odzyskał do śmierci. Zgon nastąpił 19 II 1989 r., a w trzy dni później 22 II 1989 r. odbył się pogrzeb. Żałobnej Mszy św., koncelebrowanej przez licznych kapłanów z diecezji przemyskiej i wrocławskiej, przewodniczył bp Adam Dyczkowski. Zwłoki jego zostały odprowadzone przy współudziale wielkiej rzeszy wiernych na miejsce wiecznego spoczynku, które wybrał sobie na cmentarzu komunalnym przy ul. Wałbrzyskiej.

Niech odpoczywa w pokoju.

V. POMOCE DUSZPASTERSKIE

Ks. Eugeniusz Mitek

TRZEBNICA — WESTERPLATTE SŁUŻBY LITURGICZNEJ DOLNEGO ŚLĄSKA

Ojciec święty, Jan Paweł II, przybywając po raz trzeci do swej Ojczyzny, pragnął w szczególny sposób spotkać się z polską młodzieżą. Wybrano w tym celu zupełnie świadomie półwysep nad Zatoką Gdańską przy ujściu Martwej Wisły na terenie Gdańska — znany pod nazwą Westerplatte. Tam u progu II wojny światowej wojsko w sile 182 osób, pod dowództem majora Henryka Sucharskiego, stawiło czoło najeźdźcy i bohatersko broniło swej Ojczyzny i polskiej ziemi. Bohaterowie z Westerplatte przeszli do historii i stali się dla polskiego młodego pokolenia symbolem walki o najwyższe wartości i najszlachetniejsze ideały. Do dziś ich postawa ma wielkie znaczenie moralne dla młodzieży polskiej. Uczy jak należy mobilizować swe siły duchowe w obronie tego, co stanowi sens życia.

Na tym właśnie historycznym miejscu, symbolizującym ideały młodzieży polskiej, stanął Jan Paweł II i ze względów na szczupłość miejsca spotkał się jedynie z reprezentacją całego młodego pokolenia. Wygłosił tam do polskiej młodzieży swe pasterskie słowo. Mówił, że polskiej młodzieży potrzebna jest „moc ducha, moc sumień i serc, moc łaski i charakterów... Jest ona potrzebna, aby nie ulec pokusie rezygnacji, obojętności, zwątpienia, czy wewnętrznej, jak to się mówi, emigracji; pokusie wielorakiej ucieczki od świata, od społeczeństwa, od życia, także ucieczki w znaczeniu dosłownym — opuszczania Ojczyzny. Ta moc jest potrzebna, by żyć we wspólnocie Kościoła, współtworzyć środowiska oparte na akceptacji Chrystusa" (1987.06.12).

Papież pragnął ukazać bohaterów z Westerplatte współczesnemu młodemu pokoleniu żyjącemu w Polsce. Zachęcał, aby młodzież z całą stanowczością walczyła ze swoimi słabościami, stawiając opór temu, co może ją poniżać. Zapalał też młodzieńcze serca do obrony osobistej godności oraz tych wartości, które kształtują miłość do własnej Ojczyzny. W tym kontekście powiedział, że każdy młody człowiek ma swoje „Westerplatte", o które powinien walczyć z bohaterskim poświęceniem. Mówił: „Każdy z was, młodzi przyjaciele, znajduje też w życiu jakieś swoje Westerplatte. Jakiś wymiar zadań, który trzeba podjąć i wypełnić. Jakąś słuszną sprawę, o którą nie można nie walczyć. Jakiś obowiązek, powinność, od której nie można się uchylić, nie można zdezerterować. Wreszcie — jakiś porządek prawd i wartości, które trzeba utrzymać i bronić, tak jak to Westerplatte, w sobie i wokół siebie. Tak, bronić — dla siebie i dla innych" (tamże).

Własne Westerplatte, to osobiste ideały, wartości moralne, postawy światopoglądowe, przekonania religijne, ukochanie ojczystej ziemi, poczucie wolności sumienia, a także miejsca pamięci narodowych, pomniki przeszłości, przywiązanie do polskiej tradycji, sanktuaria i świątynie skupiające polską młodzież w służbie Bogu i Ojczyzny. Osobiste „Westerplatte" — to droga własnego życia.

Młodzież dolnośląska ma swoje „Westerplatte" niedaleko od Wrocławia. W grupie tej mieści się Służba Liturgiczna Archidiecezji Wrocławskiej. Tam każdego roku pielgrzymuje i skupia się wokół swej dolnośląskiej Patronki. Jest to więc Trzebnica, miejsce położone w paśmie swoistych wzgórz, gdzie znajduje się węzeł dróg kołowych. W Trzebnicy jest przepiękna Bazylika trójnawowa z transeptem (1203—1210) i kryptą (przed 1214). Posiada dwa portale z pierwszej połowy XIII wieku; a przy chórze gotycką kaplicę św. Jadwigi ze wspaniałym portalem (1269).

Trzebnica w początkach XII wieku była jednym z ośrodków wchodzących w skład włości Piotra Włastowica (†1153). W drugiej połowie stała się własnością książęcą. W latach 1203—04 Henryk Brodaty ufundował tu opactwo cysterskie, jako pierwszy żeński klasztor na Śląsku, które z czasem przyczyniło się do rozwoju osady. W tej Trzebnicy na terenie klasztornym, w małym domku, dziś już nie istniejącym, bo zachował się jedynie do 1837 r., mieszkała św. Jadwiga, choć nigdy zakonnicą nie była. Po śmierci (1243.10.14) pochowano ją w miejscowym kościele klasztornym, dokładnie w kaplicy św. Piotra. Na tak wielkie wyróżnienie zasłużyła sobie osobistym życiem, wypełnionym wyjątkowym umiłowaniem Boga, Ojczyzny i bliźnich, zwłaszcza nieszczęśliwych i ubogich.

Jadwigę, księżną Śląska, już za jej życia wielu uważało za osobę wyjątkową ze względu na praktykowanie cnót chrześcijańskich, szczególnie wśród biednych i chorych. Z czasem rozwinął się ruch pielgrzymkowy do miejsca jej doczesnego spoczynku, do grobu świątobli-

wej Jadwigi. Ludzie wypraszali za jej wstawiennictwem nadzwyczajnę łaski u Boga. Dzięki ciągle wzrastającemu kultowi, Kościół kanonizował ją i ogłosił świętą (1267.03.26). Od tych czasów Trzebnica stała się „żywym centrum kultu religijnego" na Dolnym Śląsku. Papież Klemens IV polecił, by każdego roku było uroczyście obchodzone jej święto przez odpowiednie nabożeństwa, w których powinni brać udział duchowni i świeccy (zob. Ks. A. Kiełbasa, Święta Jadwiga, Rzym 1985, s. 79).

Spośród laikatu, znaczną grupę na przestrzeni wieków stanowili ludzie, którzy przy pełnej sprawności fizycznej systematycznie z daleka pielgrzymowali do grobu św. Jadwigi. Na skutek wzrastającej liczby pątników i ogłoszonej kanonizacji, szczątki doczesne św. Jadwigi przeniesiono na nowe miejsce, do kaplicy gotyckiej znajdującej się obok kościoła klasztornego. Od tego czasu, zgodnie z poleceniem papieskim, dzień 16 października, stał się okazją do uroczystych obchodów ku czci św. Jadwigi. Potem dopiero wykonano, istniejący do dziś, monumentalny sarkofag św. Jadwigi z krzeszowskiego marmuru (1680).

Rozwijający się kult znalazł również swe trwałe odbicie w ludowych opowiadaniach. Bogate życie św. Jadwigi stało się treścią sztuki, muzyki, malarstwa, rzeźby oraz poezji. Nic więc dziwnego, że w tym dolnośląskim sanktuarium chętnie gromadzą się młodzi, niezależnie od dorosłych, w celu znalezienia tu wewnętrznego wyciszenia i jaśniejszego odczytania sensu swojego życia oraz powierzenia osobistych spraw Patronce tej ziemi. Trzebnica jest niewątpliwie swego rodzaju „Westerplatte" także dolnośląskiej Służby Liturgicznej. Tu, u grobu św. Jadwigi, każdego roku w połowie października, gremialnie umacniają swe siły w walce z grzechami i przeróżnymi przywarami swej młodości na tle własnego środowiska.

Na skutek wciąż żywego kultu św. Jadwigi, Ks. Dziekan Wawrzyniec Bochenek, miejscowy duszpasterz, zaprasza między innymi ministrantów i lektorów oraz pozostałe grupy liturgiczne z Archidiecezji Wrocławskiej do brania żywego udziału w uroczystościach odpustowych. Trzebnica — od lat — stała się dla dolnośląskiej Służby Liturgicznej pobliskim zakątkiem, mobilizującym młode serca do coraz większego poświęcania się w służbie Bogu i bliźniego. Tu, w duszach Bogu poświęconych, rodzą się szlachetne postanowienia gorliwszej służby przy ołtarzu, wzrasta u niektórych myśl oddania się Bogu w kapłaństwie lub życiu zakonnym, a u pozostałych powstają decyzje założenia w przyszłości przykładnego małżeństwa katolickiego.

Ruch pielgrzymkowy Służby Liturgicznej ożywia się z roku na rok. Przybywają tu chłopcy w swych strojach liturgicznych z całej Archidiecezji. Przyjeżdżają autobusami, samochodami, rowerami i pociągami ze swoimi duszpasterzami i rodzicami. Część młodych pielgrzymów przybywa pieszo. Biorą udział w procesji liturgicznej, w śpiewie mszalnym i we wszystkich posługach przy ołtarzu. Wiedzą, że Trzebnica i kult św. Jadwigi znany jest w szerokim świecie. Do grobu Patronki

Dolnego Śląska przyjeżdżał nie jeden raz Karol kard. Wojtyła. Kroniki parafialne odnotowują jego obecność w Sanktuarium Trzebnickim aż 5 razy z okazji oficjalnych zaproszeń. Ile zaś razy prywatnie przyjeżdżał do tego Sanktuarium nie sposób dziś sprawdzić. Jedno jest pewne, że więź łącząca go ze św. Jadwigą nie narodziła się w pamiętnej chwili wyboru Kardynała Krakowskiego na Papieża. Istniała ona, jak pisze cytowany wyżej Ks. A. Kiełbasa już od dawna, a w dniu 16 października 1978 roku została utrwalona wieczną pieczęcią Bożej Opatrzności.

W uroczystościach odpustowych dla Służby Liturgicznej bierze udział Biskup, kustosz Sanktuarium, Diecezjalny Duszpasterz S. L. i wszyscy przyjezdni kapłani. Przed przyjazdem Biskupa, chłopcy gromadzą się w Bazylice w celu wysłuchania dwóch prelekcji. Pierwsza dotyczy kultu św. Jadwigi, druga zaś formacji ministrantów i lektorów. Po ich wysłuchaniu, chłopcy udają się procesyjnie na plac, by uroczyście wprowadzić Biskupa do Bazyliki. Biskup przewodniczy we Mszy św. koncelebrowanej z udziałem licznie zgromadzonych kapłanów. W słowie pasterskim zachęca chłopców do usilnej pracy nad własnym charakterem i kształtowania podstawowych cnót chrześcijańskich, do miłowania Ojczyzny, matki każdego Polaka, a także do dalszej gorliwości w posługach liturgicznych na terenie parafii. Uczestnicy uroczystości, po wysłuchaniu Słowa Bożego, w pełni korzystają z Liturgii Eucharystycznej.

Po liturgicznych uroczystościach w Bazylice, chłopcy wraz z kapłanami udają się na skromny posiłek przygotowany przez Księży Salwatorianów i Siostry Boromeuszki. W godzinach południowych pielgrzymi mogą skorzystać z poradnictwa referatu powołaniowego oraz oglądnąć wystawę na ten dzień specjalnie przygotowaną. Potem odbywa się adoracja Najśw. Sakramentu dla wszystkich pątników. Dzień pielgrzymowania kończy się Drogą Krzyżową w pobliskim lasku bukowym.

Trzebnica bez wątpienia jest dla Służby Liturgicznej z Dolnego Śląska wspaniałym „Westerplatte”. Nie tylko gromadzi najlepszych i najwytrwalszych ministrantów i lektorów, ale daje im wielkie przeżycia potrzebne do kształtowania ducha i trwałych postaw młodego katolika. To dolnośląskie „Westerplatte” przynagla ich do lepszej nauki, przykładnego życia, gorliwszej służby liturgicznej, bronienia honoru młodego Polaka, życia zgodnie z zasadami Ewangelii. Sanktuarium Trzebnickie przypomina młodym, aby w codziennym życiu „bardziej być” niż „więcej mieć”. Zabiega o to, by chłopiec służący Chrystusowi przy ołtarzu nie przegrał rzecz najcenniejszą: swoje człowieczeństwo, własne sumienie i osobistą godność, a więc „to wszystko, co stanowi także perspektywę życia wiecznego” (Westerplatte — 1987.06.12).

SPIS TREŚCI

Wydawca: Kuria Arcybiskupia we Wrocławiu
50-328 Wrocław, ul. Katedralna 13/15
Tel. Kurii Arcybiskupiej 22-50-81
Tel. Arcybiskupa Metropolity 22-42-14
Redaktor: Ks. Roman Drozd
Okładkę projektował: Ks. Jan G. Dębski

PPTT-CZ-Drukarnia Wrocław, ul. Krasińskiego 5, zam. 1066-89 — 1700